

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ**

**ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗ
ΔΑΝΙΑ**

Πτυχιακή εργασία
Της Στατηράς Όλγας (4127)

Επιβλέπουσα: Αναστασία Ψάλτη, Καθηγήτρια ΑΤΕΙΘ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

Πίνακας περιεχομένων

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗ ΔΑΝΙΑ.....	6
2. ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΣΗΜΕΡΑ	9
2.1. ECEC- Προσχολική Εκπαίδευση και Φροντίδα	9
2.2. Αξίες που διακρίνονται στο εκπαιδευτικό σύστημα της Δανίας	10
2.3. The power of outdoor play	11
2.4. Τι θέση έχει το παιχνίδι στη Δανία;	12
3. HIGH SCOPE.....	15
3.1. Τι είναι και πώς προέκυψε το HighScope/ Perry Preschool Study;.....	15
3.2. Τα αποτελέσματα του Perry Preschool Study	15
3.3. Η εγκυρότητα του Perry Preschool Study	16
3.4. Οι στόχοι του High/Scope για παιδιά προσχολικής ηλικίας	16
3.5. Ο ρόλος των ενηλίκων και παιδαγωγών στο High/Scope πρόγραμμα.....	17
3.6. Μια καθημερινή μέρα μιας τάξη High/Scope	18
3.7. Ενεργός μάθηση.....	20
4. INTERNATIONAL DAYCARE TINYTOTS, COPENHAGEN.....	21
4.1. Η φιλοσοφία και μια αναφορά σχετικά με τον Παιδικό σταθμό	21
4.2. Εκπαιδευτική Προσέγγιση HighScope	21
4.3. Πώς συνδυάζεται το εκπαιδευτικό σχέδιο της Δανίας για την προσχολική αγωγή με την εκπαιδευτική προσέγγιση HighScope;.....	22
5. ΜΕΘΟΔΟΣ.....	24
5.1. Στόχοι και υποθέσεις.....	24
5.2. Συμμετέχοντες – Επιλογή συμμετεχόντων	25
5.3. Περιγραφή συμμετεχόντων	25
5.4. Μέσα συλλογής δεδομένων.....	27
5.5. Διαδικασία συλλογής δεδομένων	28
6. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	30
7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	58
8. ΕΠΙΛΟΓΟΣ	60
9. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	61
10. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	64

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εργασία αυτή ασχολείται με την πορεία της προσχολικής αγωγής στη Δανία έως και το έτος 2017. Γίνεται βιβλιογραφική ανασκόπηση και παρουσιάζονται πληροφορίες σχετικά με τις εξελίξεις της Δανίας στον τομέα της προσχολική αγωγής καθώς και το αναλυτικό πρόγραμμα HighScore. Στην έρευνα παρουσιάζονται οι απόψεις των ενηλίκων συμμετεχόντων σχετικά με τον συνδυασμό του αναλυτικού προγράμματος HighScore και οι οδηγίες του κράτους της Δανίας. Επιπλέον, αναλύονται παρατηρήσεις που συλλεχτήκαν στο παιδαγωγικό κέντρο Tinytots με στόχο να ερευνηθεί κατά πόσο επιτυγχάνεται η ολοκληρωμένη ανάπτυξη των παιδιών μέσω του HighScore και του εκπαιδευτικού συστήματος της Δανίας.

Λέξεις - Κλειδιά: Προσχολική Αγωγή - Δανία - Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη – HighScore - Παιδί.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πτυχιακή εργασία αυτή έχει ως σκοπό να αναδείξει τα στοιχεία εκείνα που διαμορφώνουν το κράτος της Δανίας στον τομέα της προσχολικής αγωγής αλλά και τη διαχωρίζουν από την Ελλάδα.

Οι βόρειες χώρες φημίζονται στο χώρο της προσχολικής αγωγής για τα προγράμματα που βασίζονται στα παιδιά και την ευημερία τους. Σύμφωνα με την ιστορική ανάλυση, θεωρείται πως οι ασχολίες των παιδιών έχουν παίξει κεντρικό και σημαντικό ρόλο για τις παιδαγωγικές προσεγγίσεις, οι οποίες έχουν διαμορφώσει την παράδοση της Δανίας, τις παιδαγωγικές μεθόδους και τις πρακτικές (Kragh-Müller, 2017). Ωστόσο, λόγω τυποποιημένων και τεκμηριωμένων προγραμμάτων, η παιδαγωγική παράδοση συνεχώς αμφισβητείται και μεταβάλλεται.

Η παιδική μέριμνα έχει υψηλή προτεραιότητα στην πολιτεία σήμερα καθώς και οι δυο γονείς είναι εργαζόμενοι. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να αυξάνει τη σημαντικότητα ύπαρξης παιδαγωγικών κέντρων. Τα παιδαγωγικά κέντρα λοιπόν, έχουν αφομοιώσει στο εκπαιδευτικό τους σύστημα τις αξίες και τη κουλτούρα των Δανών. Η δημοκρατία, η ισότητα καθώς και η αυτονομία των παιδιών είναι αξίες που εκτιμώνται ιδιαίτερος στη δανέζικη κοινωνία. Αυτές λοιπόν έχουν διαμορφώσει την προσέγγιση και τις παιδαγωγικές μεθόδους των παιδαγωγών στη Δανία (Blossfeld, 2017; Ringsmose, 2017). Όπως υποστηρίζουν οι ίδιοι εάν επιθυμούν να έχουν δημοκρατικά και υπεύθυνα παιδιά τότε θα πρέπει αντίστοιχα, να αναγνωρίζουν και να κατανοούν τα συναισθήματα των παιδιών και να υπάρχει επικοινωνία με σοβαρότητα στις ανάλογες στιγμές (Sandseter E. L., 2017).

Ακόμη, ένα αναπόσπαστο στοιχείο της κουλτούρας των δανών είναι η επαφή με τη φύση. Η κουλτούρα αυτή έχει επηρεάσει το χώρο της προσχολικής αγωγής καθώς και τον τρόπο αντιμετώπισης ρίσκων στο υπαίθριο παιχνίδι (Sandseter E. L., 2017). Ένα άλλο χαρακτηριστικό που διακρίνεται στο εκπαιδευτικό σύστημα της Δανίας, είναι η αναγνώριση του δικαιώματος παιχνιδιού στα παιδιά.

Όλα τα παραπάνω στοιχεία που αναφέρονται, διαμορφώνουν το σημερινό εκπαιδευτικό σύστημα της Δανίας, πιο συγκεκριμένα στο χώρο της προσχολικής αγωγής. Κρίνεται απαραίτητο να κατανοήσουμε τη κουλτούρα των δανών προκειμένου να καταλάβουμε, που βασίζεται το σημερινό εκπαιδευτικό τους σύστημα. Η παρούσα εργασία λοιπόν, έχει ως στόχο, να αναλύσει στη συνέχεια τα στοιχεία που

διακρίνονται στη Δανία και να πραγματοποιήσει έρευνα μέσα στο πλαίσιο της εργασίας.

Στο πρώτο μέρος της εργασίας παρουσιάζεται η παράδοση της Δανίας στο χώρο της προσχολικής αγωγής έως σήμερα, η κουλτούρα και οι αξίες που διακρίνονται στο κράτος τους. Έπειτα, για την καλύτερη κατανόηση της έρευνας γίνεται αναφορά στο αναλυτικό πρόγραμμα HighScore και στη συνέχεια στο παιδαγωγικό κέντρο Tinytots, όπου και πραγματοποιήθηκε η έρευνα. Η βιβλιογραφική ανασκόπηση στις τελευταίες δυο ενότητες, το αναλυτικό πρόγραμμα HighScore και το παιδαγωγικό κέντρο Tinytots, πραγματοποιείται με σκοπό να γίνει μια καλύτερη κατανόηση της έρευνας.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας παρουσιάζονται η μέθοδος, οι συμμετέχοντες καθώς και τα αποτελέσματα της έρευνας. Σε αυτή λοιπόν, αξιοποιήθηκαν οι συνεντεύξεις τεσσάρων ενήλικων που εργάζονταν στο κέντρο Tinytots και στη συνέχεια παρατηρήσεις σε εννέα παιδιά που παρακολουθούσαν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του κέντρου Tinytots. Στο κεφάλαιο λοιπόν, των αποτελεσμάτων γίνεται αναλυτική παρουσίαση αυτών και διασύνδεση με την αντίστοιχη βιβλιογραφία που έχει ερευνηθεί.

1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗ ΔΑΝΙΑ

Η Δανία είναι από τα παλαιότερα κράτη της βόρειας Ευρώπης και συμπεριλαμβάνεται στις Σκανδιναβικές χώρες. Φημίζεται για τη μακρά παράδοση της σε θέματα προσχολικής αγωγής, παράδοση που φτάνει έως και περίπου 190 χρόνια πίσω (Villadsen, 2017).

Η ίδρυση των πρώτων κέντρων φροντίδας, γύρω στο 1820 στη Δανία, δημιουργήθηκε λόγω της έντονης αστικοποίησης, που άρχισε να παίρνει μορφή σιγά-σιγά σε όλες τις χώρες. Ο αριθμός των γυναικών, κατά κύριο λόγο φτωχών, που ξεκινούσαν να εργάζονται εκτός σπιτιού, άρχισε να αυξάνεται, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί μεγάλη ανάγκη για τη φύλαξη των παιδιών. Αυτό οδήγησε στη λήψη ιδιωτικών πρωτοβουλιών και αργότερα στην ίδρυση ασύλων, πιο συγκεκριμένα κέντρα φύλαξης παιδιών (daginstitutioner), όπου αναλάμβαναν τη φύλαξη παιδιών από 0-7 ετών. Σκοπός των ασύλων αυτών, ήταν αποκλειστικά να εξασφαλιστεί, πως τα παιδιά κατά την παραμονή τους στους χώρους αυτούς, θα ήταν ασφαλή. Μέχρι το 1900 ιδρύθηκαν παραπάνω από 100 άσυλα τέτοιου είδους. Την ίδια περίοδο από το 1850 με 1900, ιδρύθηκε και ένα άλλο είδους εγκαταστάσεων για παιδιά (daginstitutioner), τα νηπιαγωγεία μερικής απασχόλησης (børnehaven) για ηλικίες 3-7 ετών, που λειτουργούσαν κατά κύριο λόγο για οικογένειες ευπόρων (Danish Ministry of Social Affairs, Early Childhood Education and Care Policy in Denmark – Background Report, 2000).

Η ίδρυση των νηπιαγωγείων αυτών αλλά και γενικότερα η εξέλιξη της προσχολικής αγωγής στη Δανία φαίνεται, πως είχε επηρεαστεί έντονα από το γερμανό φιλόσοφο Friedrich Froebel (1782-1852). Ο Froebel ήταν ο πρώτος, ο οποίος χαρακτήρισε τα κέντρα φροντίδας ως μια επέκταση της ανατροφής των παιδιών. Ο ίδιος ανέπτυξε και δημιούργησε ένα εκπαιδευτικό κέντρο με την ονομασία Κήπος των Παιδιών (Kindergarten). Το πρώτο νηπιαγωγείο λοιπόν, που βασιζόνταν στις τότε εκπαιδευτικές αντιλήψεις στη Δανία, ιδρύθηκε το 1871, εμπνευσμένο από τις αντιλήψεις του Froebel όπου και αργότερα τα πρώτα εκπαιδευτικά κολλέγια για παιδαγωγούς πήραν το όνομα του. Η ιδέα του κήπου των παιδιών (kindergarten) ήταν πως το παιδί βρισκόταν σε ένα χώρο -κήπο-, όπου μπορούσε να παίξει και να εξερευνήσει ελεύθερα τη φύση. Μέσα από τις αντιλήψεις του, ο Froebel, τόνιζε τη

σημαντικότητα του παιχνιδιού, ως ένα αδιάσπαστο κομμάτι της ζωής του παιδιού. Καθώς από τη φύση του, το παιδί είναι ενεργά δραστήριο και μέσα από το παιχνίδι γνωρίζει τον κόσμο γύρω του και έτσι αναπτύσσεται ολοκληρωμένα (Kragh-Müller, 2017). Τα παιδαγωγικά κέντρα αυτά βασίστηκαν στο ότι, «όλα τα παιδιά πρέπει να περνούν λίγες ώρες από την μέρα τους, παρέα με άλλα παιδιά και ότι τα παιδιά εξελίσσονται και δείχνουν ενδιαφέρον, εάν εμπλέκονται σε συγκεκριμένες δραστηριότητες» (Danish Ministry of Social Affairs, Early Childhood Education and Care Policy in Denmark – Background Report, 2000, σ. 14).

Στη συνέχεια, παρατίθενται πληροφορίες, που αναφέρονται στην έκθεση (Background Report) σχετικά με την πολιτική της Δανίας όσον αφορά την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδας των παιδιών.

Το 1901, ιδρύθηκε ο Σύλλογος Λαϊκών Νηπιαγωγείων και αργότερα ακολούθησαν άλλοι ιδιωτικοί σύλλογοι για την εγκαθίδρυση πλήρους απασχόλησης παιδαγωγικών κέντρων, για το ευρύτερο φάσμα του πληθυσμού. Η χρηματοδότηση των λαϊκών νηπιαγωγείων πραγματοποιούνταν με τον ίδιο τρόπο που χρηματοδοτούνταν και τα άσυλα, δηλαδή μέσω πληρωμών από γονείς, συλλόγους, δωρεές κλπ.

Το 1912, είχαν ήδη ιδρυθεί 12 λαϊκά νηπιαγωγεία τα οποία σταδιακά έγιναν πλήρους απασχόλησης, εφόσον η συνεργασία με άσυλα δεν πληρούσε τις προσδοκίες. Το 1915 αρχίζει να καθιερώνονται νηπιαγωγεία μερικής απασχόλησης σε φτωχές περιοχές της Κοπεγχάγης, όπου υπήρχε ανάγκη. Τα κέντρα φροντίδας ονομαστήκαν νηπιαγωγεία ενορίας, καθώς ο εκάστοτε σύλλογος ανάθεται και εμπιστευόταν την οικονομική ευθύνη και λειτουργία τους, στην ενορία. Την ίδια περίοδο είχαν εγκαθιδρυθεί και άλλα κέντρα φροντίδας (*børnehaver*), τα *crèches* (*vuggestuer*) για παιδιά ηλικίας 0-2 ετών και κέντρα μετά το σχολείο (*fritidshjem*) για παιδιά σχολικής ηλικίας. Τα πρώτα, *crèches* (*vuggestuer*) ιδρύθηκαν το 1849 με ιδιωτική πρωτοβουλία, αλλά αναγκάστηκαν να κλείσουν, λόγω κίνδυνου μόλυνσης. Μέχρι το 1882 δεν είχε επανιδρυθεί άλλο *crèche* (*vuggestuer*), έως ότου να υπάρξουν οι προδιαγραφές υγιεινής που να το επιτρέπουν. Οι πρώτες κρατικές επιχορηγήσεις για τους παιδικούς σταθμούς δόθηκαν το 1919.

Μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο ο αριθμός των γυναικών στην αγορά εργασίας αυξήθηκε, αλλά οι εγκαταστάσεις κέντρων φροντίδας προσφέρονταν κατά κύριο λόγο στην πρωτεύουσα, την Κοπεγχάγη και άλλες μεγάλες πόλεις. Στις αρχές του 1950 ψηφίστηκε η πρώτη νομοθεσία για ανεξάρτητους παιδικούς σταθμούς (*daginstitutioner*). Η ίδρυση δημοτικών παιδικών σταθμών (*kommunale*

daginstitutioner) από διάφορες τοπικές αρχές, ξεκίνησε τα τέλη του 1960, ερχόμενες για να συμπληρώσουν τις ανεξάρτητες εγκαταστάσεις βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών (*selvejende institutioner*). Και οι δυο τύποι εγκαταστάσεων χρηματοδοτούνται με το ίδιο τρόπο, η λειτουργία βασίζεται στις επιδοτήσεις από την κυβέρνηση και την τοπική αρχή, καθώς και χρηματοδότηση από τους γονείς. Οι παιδικοί σταθμοί έπρεπε να εγκριθούν πρώτα από την κυβέρνηση για τη λειτουργία τους. Το 1976 η ευθύνη για τους παιδικούς σταθμούς μεταφέρεται στις τοπικές αρχές και η κυβέρνηση συνεχίζει να καταβάλει επιδοτήσεις για την κάλυψη μέρος των λειτουργικών δαπανών. Το 1987 οι τοπικές αρχές αναλαμβάνουν την πλήρη ευθύνη για τη λειτουργία των εγκαταστάσεων κέντρων φροντίδας.

Έως και σήμερα τα παιδαγωγικά ιδρύματα αποκαλούνται ακόμη *børnehaver* (κήποι των παιδιών) από την κοινωνία. Η επιρροή του Froebel όπως φαίνεται, παραμένει ένα εξίσου σημαντικό κομμάτι της προσχολικής αγωγής στη Δανία. Επιπρόσθετα, κρίνεται απαραίτητο να αναφέρουμε, πως στην εξέλιξη της προσχολικής αγωγής στη Δανία, συνέβαλαν με ιδέες και πρακτικές τους οι A.S. Neill, Maria Montessori, και Rudolf Steiner, οι όποιοι ενέπνευσαν μαζί με τον Froebel, τα παιδαγωγικά κέντρα αλλά και τα εκπαιδευτικά κολλέγια για τους μελλοντικούς παιδαγωγούς (Kragh-Müller, 2017).

2. ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΣΗΜΕΡΑ

2.1. ECEC- Προσχολική Εκπαίδευση και Φροντίδα

Η Οργάνωση της ECEC (Early Childhood Education and Care - Προσχολική Εκπαίδευση και Φροντίδα) στη Δανία περιλαμβάνει γενικά, τα κέντρα φροντίδας παιδιών (daginstitutioner) για παιδιά ηλικίας 0-5/6 ετών (2000; Danish Ministry of Social Affairs, OECD Country Note, 2001). Τα κέντρα φροντίδας παιδιών, εμπίπτουν υπό την ευθύνη του Δανέζικου Υπουργείου για Παιδιά (Danish Ministry for Children), του Υπουργείου Εκπαίδευσης (Ministry of Education) και του Υπουργείου Ισότητας Φύλων (Ministry of Gender Equality) (Danish Ministry of Social Affairs, 2000; Danish Ministry of Social Affairs, OECD Country Note, 2001; Blossfeld, 2017). Επιπρόσθετα, στην αρμοδιότητα τους εμπίπτει και το σύστημα home-based (dagpleje), το οποίο χρηματοδοτείται από το δημόσιο. Τα παιδιά ηλικίας από 26 εβδομάδων έως και 6 ετών, όπου και ξεκινάν την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, δικαιούνται νόμιμα κρατικά επιδόματα από την παροχή του ECEC. Η παιδική μέριμνα είναι υψηλής προτεραιότητας της πολιτείας και αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό μέρος των δημοτικών προϋπολογισμών, καθώς μόνο το ένα τέταρτο του συνολικού κόστους χρηματοδοτείται από τους γονείς (Lindqvist, 2017). Οι εκπαιδευτικές κατευθυντήριες γραμμές καλύπτουν ολόκληρο το ηλικιακό εύρος της ECEC, έχοντας ως βάση είτε ένα κέντρο, είτε ένα σπίτι (Commission/EACEA/Eurydice, 2015). Σύμφωνα με έρευνες, αναφέρεται πως ο ρόλος της ECEC δεν περιορίζεται μόνο στην απλή φροντίδα των παιδιών αλλά και στην ενθάρρυνση των κοινωνικών και ακαδημαϊκών τους ικανοτήτων (Blossfeld, 2017). Όπως παρατίθεται από τους Blossfeld, Kulic, Skopek, Triventi (2017), ο σκοπός του ECEC της Δανίας, είναι να υποστηρίξει μαζί με τους γονείς την ανάπτυξη των παιδιών, να παρέχει φροντίδα καθώς και το περιβάλλον για μάθηση κατά τη διάρκεια της απουσίας των γονιών. Οι παιδαγωγοί και οι γονείς στη Δανία βασιζόμενοι σε πολιτικούς στόχους και κοινωνικές αξίες, αναγνωρίζουν την σημαντικότητα, πως το στάδιο της παιδικής ηλικίας είναι αναφαίρετο δικαίωμα του παιδιού, όπου μπορεί να παίζει και να έχει τη ευκαιρία να είναι ανεξάρτητο. Από την παραπάνω άποψη απορρέει, ποσό σημαντική είναι η προσχολική αγωγή, κατά την οποία οι γονείς και οι παιδαγωγοί συμβάλλουν στην καλύτερη ανάπτυξη του παιδιού.

2.2. Αξίες που διακρίνονται στο εκπαιδευτικό σύστημα της Δανίας

Είναι ευρέως γνωστό, πως η Δανία είναι μια από τις χώρες, όπου και οι δυο γονείς είναι εργαζόμενοι, συνεισφέροντας από κοινού. Ύστερα από τη γέννηση ενός νέου μέλους στην οικογένεια, οι γονείς ειδικότερα η γυναίκα επιστρέφει μετά από μισό ή και ένα χρόνο πίσω στην καριέρα τους. Το γεγονός αυτό έχει δημιουργήσει, τη σημαντικότητα της ύπαρξης, κέντρων φροντίδας, καθώς το 96% των παιδιών ηλικίας 3-6 ετών βρίσκονται σε παιδαγωγικά κέντρα (Blossfeld, 2017; Kousholt, 2011). Τα τελευταία 20 χρόνια, η γυναίκα συμμετέχει ενεργά στην αγορά εργασίας, φτάνοντας σχεδόν τον ίδιο αριθμό που ισχύει για τους άντρες. Η κοινωνική αυτή η ένδειξη ισότητας είναι μια αξία που έχει αφομοιωθεί στην κουλτούρα των Δανών. Κατά βάση δεν είναι κοινωνικά αποδεκτό να δώσει κάποιος την εικόνα, πως αισθάνεται ότι είναι καλύτερος από άλλους. Η φιλοσοφία αυτή της ισότητας, διακρίνεται και στο εκπαιδευτικό σύστημα της Δανίας, με το να πηγαίνουν τα παιδιά στο σχολείο, να αποκτούν παιδεία. Έτσι λοιπόν, η κοινωνική πρόνοια του κράτους δίνει έμφαση στην παροχή ίσων ευκαιριών σε όλους (Sandseter E. L., 2017). Αυτό επιτυγχάνεται με την επιχορήγηση επιδομάτων και υπηρεσιών στους γονείς και προσφέροντας στα παιδιά ιδανικές συνθήκες για μια ευχάριστη παιδική ηλικία και κατά συνέπεια ικανοποιητική ανάπτυξη (Danish Ministry of Social Affairs, 2000).

Όπως αναφέρεται σε μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε (Sandseter E. L., 2017), μια ακόμη χαρακτηριστική αξία που είχε παρατηρήθηκε σε τρεις παιδικούς σταθμούς, ήταν αυτή της δημοκρατίας. Αυτό απορρέει από την παιδαγωγική αντίληψη, πως εάν επιθυμούν οι παιδαγωγοί να έχουν δημοκρατικά και υπεύθυνα παιδιά, τότε θα πρέπει αντίστοιχα, να αναγνωρίζουν και να κατανοούν τα συναισθήματα, τη γλώσσα, τις εμπειρίες του κάθε παιδιού και όταν το καλεί η στιγμή να επικοινωνούν με σοβαρότητα. Όπως περιγράφεται στην αναφορά της χώρας (OECD, 2001), οι ενήλικες πρέπει να κατανοούν την ανάγκη του παιδιού για παιχνίδι, για ανάπτυξη φιλίας μεταξύ ομοίων του και την επαφή με τους ίδιους τους ενήλικες. Προκειμένου τα παιδιά να αναπτύξουν την αξία της δημοκρατίας, απαιτείται οι ίδιοι να την εφαρμόζουν στην παιδαγωγική τους, αξία η οποία αναγνωρίζεται από την κοινωνία και ειδικότερα από τους παιδαγωγούς του εκπαιδευτικού συστήματος Δανίας.

Η αυτοδιάθεση και η ανεξαρτησία των παιδιών προσχολικής ηλικίας, είναι κάποια από τα σημαντικά στοιχεία της κουλτούρας των Δανών. Η μακρά αυτή παράδοση με στόχο την ανεξαρτησία του παιδιού, εντοπίζεται τον 19^ο αιώνα, στη

διαπαιδαγώγηση των παιδιών και στην επιρροή του Froebel στην προσχολική αγωγή. Όπως περιγράφεται στην αναφορά (OECD, 2001), το παιδί σε ένα περιβάλλον παιδαγωγικού κέντρου της Δανίας, δε θεωρείται ανίκανο ή αδέξιο. Αντίθετα πρέπει στο ίδιο το κέντρο, να δημιουργείται το κατάλληλο περιβάλλον, ώστε να προάγεται η ανάπτυξη, η ευημερία και η ανεξαρτησία των παιδιών. Η Ringsmose (2017) υποστηρίζει, πως η αυτονομία και η αυτοδιάθεση είναι ηθικές που εκτιμώνται ιδιαιτέρως στη δανέζικη κοινωνία.

2.3. The power of outdoor play

Η επαφή με τη φύση, είναι μέρος της παράδοσης στις σκανδιναβικές χώρες και ιδίως στην Φινλανδία, διατηρείται σε μεγάλο βαθμό έως και σήμερα. Αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας των ανθρώπων όλων των γενεών. Ως αποτέλεσμα η κληρονομιά της κουλτούρας αυτής, εντάχθηκε στο εκπαιδευτικό σύστημα (Sandseter E. L., 2017). Η κουλτούρα αυτή έχει επηρεάσει σε σημαντικό βαθμό, στο πώς οι παιδαγωγοί αντιμετωπίζουν τους κινδύνους που διατρέχουν τα παιδιά στο παιχνίδι και στους υπαίθριους χώρους. Όπως υποστηρίζεται από την Sandseter (2012), φαίνεται πως οι βόρειες χώρες είναι όχι μόνο πιο ανεκτικές στα ρίσκα των παιδιών, αλλά κατανοούν τα οφέλη και παροτρύνουν τα παιδιά, να έρχονται σε επαφή με τα διάφορα καιρικά φαινόμενα και να το ανακαλύπτουν γύρω τους ελεύθερα. Αυτό τονίζεται βέβαια και από το αναλυτικό πρόγραμμα ECEC που ακολουθεί. « (...) Δίνεται έμφαση πως το παιχνίδι στον εξωτερικό χώρο και οι εμπειρίες στο περιβάλλον τη φύσης είναι ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη, τη μάθηση και την ευημερία των παιδιών.» (Sandseter E. L., 2017, p. 92). Καθότι το παιχνίδι στον εξωτερικό χώρο, βασίζεται στην πρωτοβουλία και την περιέργεια του παιδιού, χωρίς να είναι δομημένο από έναν ενήλικα.

Όπως αναφέρει η Sandseter (2012), η λήψη ρίσκου στην προσχολική ηλικία αναγνωρίζεται ως ένα φυσιολογικό κομμάτι των παιδιών, καθώς προτιμούν το παιχνίδι που εμπεριέχει το στοιχείο της πρόκλησης, που περιλαμβάνει ως έναν βαθμό, φόβο για το άγνωστο και παράλληλα ενθουσιασμό για το καινούργιο. Τι προσφέρει όμως στην ανάπτυξη του παιδιού, η λήψη ρίσκων στο παιχνίδι; Το παιχνίδι στον εξωτερικό χώρο προάγει σωματικά, συναισθηματικά, νοητικά και κοινωνικά το παιδί. Βοηθά στο να αναπτυχθούν οι κινητικές ικανότητες του παιδιού στο να μάθει, να ελέγχει τις κινήσεις του με βάση το ρίσκο και τις προηγούμενες εμπειρίες του. Κατακτά έτσι νέες δεξιότητες, βιώνοντας τι είναι ικανό το σώμα του να πραγματοποιήσει και με ποιον

τρόπο μπορεί να ξεπεράσει τυχόν δυσκολίες που προκύπτουν. Με αυτόν τον τρόπο αναπτύσσεται η αυτοπεποίθηση, το θάρρος και η περιέργεια του να εξερευνήσει νέες προκλήσεις και ρίσκα (Sandseter E. B., 2012; Little, 2010).

Σύμφωνα με την έρευνα των Kernan και Devine (2009), όπου μελετήθηκε η δομή του υπαίθριου παιχνιδιού, μέσα στα πλαίσια της καλής παιδικής ηλικίας, επισημάνθηκε η αίσθηση ελευθερίας που βιώνουν τα παιδιά, όταν βρίσκονται έξω. Αναφέρεται ακόμη, πώς η κίνηση είναι αναπόσπαστο κομμάτι της φύσης του παιδιού και πως το να περιμένουν οι παιδαγωγοί, τα παιδιά να μη βρίσκονται σε κίνηση, είναι σαν να περιμένουν να μην αναπνέουν (Kernan, 2009).

Σε αυτό το σημείο, ίσως αναρωτηθεί κανείς, πως μπορούμε να καταλαβαίνουμε, αν ένα παιδί βρίσκεται σε κίνδυνο ή αν μπορεί να ανταπεξέλθει στο τολμηρό παιχνίδι του. Όπως φαίνεται από συνεντεύξεις παιδαγωγών, σχετικά με την ισορροπία που διατηρούν οι ίδιοι ανάμεσα στην ασφάλεια και τον κίνδυνο των παιδιών, αναφέρεται, πως συχνά ελαχιστοποιούν τους δικούς τους φόβους, χωρίς να επεμβαίνουν και αφήνουν τα παιδιά να βιώσουν και να ανακαλύψουν τις δυνατότητες τους. Το κάθε παιδί χειρίζεται διαφορετικά κάθε κατασταση ρίσκου, στην οποία βρίσκεται και έτσι λοιπόν οι παιδαγωγοί διαχειρίζονται κάθε περίπτωση μεμονωμένα, ανάλογα με τις ικανότητες του κάθε παιδιού (Sandseter E. B., 2012). Έξαλλου όπως έχει αναγνωρίσει και ο μεγαλύτερος οργανισμός για το ασφαλές παιχνίδι (RoSPA), ατυχήματα μπορούν και θα συνεχίσουν να συμβαίνουν, αυτό που έχει σημασία είναι ότι το ρίσκο να είναι ελεγχόμενο και οι κίνδυνοι να εξαλείφονται δια μέσου μηχανικών τρόπων (Little, 2010). Τέλος, αξίζει να γίνει αναφορά στο σημείο αυτό, στο σλόγκαν του οργανισμού RoSPA: «ασφαλές όσο είναι απαραίτητο, ΟΧΙ ασφαλές όσο το δυνατόν.».

2.4. Τι θέση έχει το παιχνίδι στη Δανία;

Όπως προηγουμένως αναφέρθηκε, ο Froebel είχε αναγνωρίσει τη σημαντικότητα του παιχνιδιού από πολύ νωρίς. Η Δανία ήταν από τις πρώτες χώρες, που είχε αναγνωρίσει τη σημαντικότητα της προσχολικής αγωγής και πιο συγκεκριμένα του παιχνιδιού. Τα παιδαγωγικά κέντρα στη Δανία είχαν αναγνωρίσει ως κεντρικό τους ρόλο την ανάπτυξη του παιδιού. Η ανάπτυξη αναγνωρίζεται ότι πραγματοποιείται μέσω της εξωτερίκευσης του εαυτού του παιδιού, μέσα από το

παιχνίδι και την πρωτοβουλία δράσης τους, καθώς επίσης μέσα και σε ένα περιβάλλον φροντίδας από ειδικά εκπαιδευμένο και επαρκές προσωπικό.

Ακόμη, ιδιαίτερη σημασία δίνεται στο υπαίθριο παιχνίδι, στα ρίσκα που παίρνουν τα παιδιά και γενικότερα στην ανάπτυξη της προσωπικότητας των παιδιών, όπου αναμένεται να σκέπτονται, να πράττουν μόνα τους και να συμπεριφέρονται υπεύθυνα. Ένα ακόμη θεμελιώδες χαρακτηριστικό λοιπόν, της δανικής παράδοσης, είναι η ανάγκη των παιδιών για παιχνίδι. Υπάρχει λοιπόν, υψηλή προτεραιότητα στο ελεύθερο παιχνίδι και συχνά στη δανική κοινωνία λέγεται η έκφραση «Πρέπει να επιτρέπεται στα παιδιά να είναι παιδιά» (Danish Ministry of Social Affairs, 2000, σ. 61). Αναγνωρίζεται λοιπόν, η σημαντικότητα του παιχνιδιού στο παιδί καθώς και η θετική επιρροή που έχει στην ανάπτυξη του. Τι είναι όμως άραγε παιχνίδι? Χαρακτηριστικό στοιχείο του παιχνιδιού, είναι η ευχαρίστηση που αισθάνεται το παιδί κατά τη διάρκεια του. Φυσικά το παιχνίδι παίρνει διάφορες μορφές και μπορεί να περιλαμβάνει και άλλα στοιχεία εκτός από την ευχαρίστηση, όπως δοκιμασίες, φόβο, ανατροπές κλπ (Barblett, 2010). Όπως αναφέρει και ο Vygotsky (1978), ο ορισμός πως το παιχνίδι δίνει μονάχα ευχαρίστηση στο παιδί είναι ανακριβής για δυο λόγους. Πρώτον, το παιδί μπορεί να λάβει ευχαρίστηση από τα πιο απλά πράγματα, όπως το ρούφηγμα μιας πιπίλας. Δεύτερον, υπάρχουν παιχνίδια τα οποία η δραστηριότητα τους είναι «δυσάρεστη» -πχ. Αθλητικά παιχνίδια, προς το τέλος της προσχολικής ηλικίας-, όταν το αποτέλεσμα είναι αρνητικό προς το παιδί, αλλά βρίσκει ευχαρίστηση, επειδή το αποτέλεσμα του φαίνεται ενδιαφέρον.

Το παιχνίδι επιτρέπει στο παιδί, να πάρει τέτοιες διαστάσεις η σκέψη του, φανταστικές και απρόσμενες σε ένα ασφαλές περιβάλλον, χωρίς συνέπειες από τον πραγματικό κόσμο. Του επιτρέπεται να εκφράζει τα συναισθήματα του, να ελέγχει την ροή και την κατάληξη του παιχνιδιού με τρόπο τον οποίο, ο ίδιος επιθυμεί, δημιουργώντας δηλαδή σε έναν δικό του κόσμο, τους ρόλους και τους κανόνες (Lester, 2010). Αυτό φαίνεται και από προηγούμενη έρευνα του Lester και Russell (2008), όπου αναφέρουν, πως το παιχνίδι επιτρέπει στο παιδί, να τοποθετεί τον εαυτό του σε αβέβαιες καταστάσεις και να αυτοσχεδιάζει, ώστε να επαναφέρει μια αίσθηση ισορροπίας στον εαυτό του. Το περιεχόμενο αυτό παρέχει στο παιδί την ευκαιρία, να εκφράζει τα συναισθήματα του, να τα προσαρμόζει και να τα τροποποιεί, χωρίς να υφίσταται η απώλεια του έλεγχου. Το παιχνίδι λοιπόν, αναδεικνύει μια συμπεριφορά, η οποία δεν είναι «πραγματική», επιτρέποντας να αναπτυχθεί το πλαίσιο, «τι θα γίνει αν;» (Lester, 2008). Σύμφωνα με τις παραπάνω θεωρίες και έρευνες, αναγνωρίζεται πως το παιχνίδι, βελτιώνει τη συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού, την έκφραση

των συναισθημάτων και την ικανότητα να τα προσαρμόζει ανάλογα με τις καταστάσεις στο περιβάλλον του.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες στην αναπτυξιακή ψυχολογία, όπως υποστηρίζει ο Whitebread (2012), έχουν δείξει ισχυρές και σταθερές σχέσεις μεταξύ της παιχνιδιάρικης διάθεσης του παιδιού και της νοητικής, συναισθηματικής ανάπτυξης του. Το παιχνίδι αναπτύσσει ακόμη, τη δημιουργία και φαντασία του παιδιού, καθότι τα παιδιά μπορούν να φανταστούν, ότι δε μπορούν ακόμα να κατορθώσουν και δυσκολεύονται να εφαρμόσουν στην καθημερινότητα τους. Επίσης, βοηθά την κατανόηση του περιβάλλοντος γύρω του και τη λειτουργία των πραγμάτων, καθώς και την ανάπτυξη ικανοτήτων επίλυσης προβλημάτων, την ικανοποίηση και ολοκλήρωση των κινήτρων και επιθυμιών του (Lester, 2008; Whitebread, 2012). Τέλος, μέσω του παιχνιδιού μίμησης εκφράζονται οι συναισθηματικές ανησυχίες, όπως άγχος ή στρες (Smith, 2013) .

Ο Barblett και Lennie (2010), αναφέρουν, πως το παιχνίδι απαιτεί δράση, είτε φυσική, λεκτική ή νοητική ενασχόληση με υλικά, ανθρώπους, ιδέες και το περιβάλλον. Τονίζουν ακόμη, τη σπουδαιότητα του παιχνιδιού, στην ανάπτυξη του εγκεφάλου των νεογνών. Με την ελευθερία να ανακαλύπτει γύρω του το παιδί, εξερευνά ενεργά, βοηθώντας το να δημιουργήσει και να ενισχύσει τα μονοπάτια του εγκεφάλου. Ακόμη, αυξάνει την προσαρμοστικότητα και γενικότερα βελτιώνει τη δυνατότητα της μάθησης αργότερα στη ζωή του παιδιού. Στα παιδιά της προσχολικής ηλικίας, το ποιοτικό παιχνίδι προσφέρει δυνατότητες αυξημένων ικανοτήτων μνήμης, γλωσσικής ανάπτυξης και μάθησης, να ελέγχει τη συμπεριφορά του μέσα σε ασφαλή πλαίσια (Barblett, 2010).

Αναγνωρίζοντας λοιπόν, τη θετική επίδραση που έχουν όλες οι μορφές του παιχνιδιού στο παιδί, είναι εξίσου σημαντικό να τονιστεί, πως δεν αρκεί μονάχα, οι ενήλικες να επιτρέπουν την πραγμάτωση του, αλλά να σέβονται το δικαίωμα του παιδιού, να εκφράζεται ελεύθερα στο παιχνίδι, το οποίο συνεπάγεται με το να μην αρνούνται ή να περιορίζουν την πρόσβαση του σε αυτό (Lester, 2010).

3. HIGH SCOPE

3.1. Τι είναι και πως προέκυψε το HighScope/ Perry Preschool Study;

Αρκετά παιδαγωγικά κέντρα σήμερα, ακολουθούν ένα αναλυτικό πρόγραμμα προσχολικής αγωγής, με συγκεκριμένες κατευθύνσεις και στόχους. Ένα από αυτά είναι το HighScope ή αλλιώς αναλυτικό πρόγραμμα Υψηλών Στόχων, που σημαίνει το υψηλό επίπεδο επιτυχίας, που επιθυμούν να επιτύχουν, όσα παιδιά φροντίζουν σε παιδαγωγικά κέντρα του HighScope (Holt, 2010).

Το HighScope λοιπόν, ξεκίνησε αρχικά ως μια ιδέα του David Weikart, ο οποίος δημιούργησε το project Perry preschool σε μια μικρή περιοχή του Μίσιγκαν, το Υψιλάντι, το 1962. Το πρόγραμμα Perry preschool επικεντρώθηκε σε παιδιά χαμηλών κοινωνικοοικονομικών στρωμάτων, κατά κύριο λόγο Αφροαμερικανών που αποτύγχαναν στο σχολείο. Ο Weikart θέλοντας να αλλάξει την κατάσταση αυτή, δημιούργησε ένα νέο είδος παιδαγωγικού κέντρου για παιδιά ηλικίας 3 με 4 ετών, με την επιδίωξη να ανυψώσει το επίπεδο του IQ τους. Την εποχή εκείνη ο κόσμος πίστευε, πως ο καθένας γεννιέται με ένα συγκεκριμένο επίπεδο IQ, το οποίο δεν αλλάζει και καθορίζει την επιτυχία του στο σχολείο καθώς και τη ζωή ενός ανθρώπου. Έτσι λοιπόν, κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του νέου εκείνου κέντρου, πραγματοποιήθηκε παράλληλα και η μελέτη του Perry preschool προκειμένου να παρατηρηθούν οι μακροπρόθεσμες επιδράσεις του προσχολικού προγράμματος μεταξύ των 2 ομάδων που δημιουργήθηκαν. Για την μελέτη αυτή, επιλέχθηκαν 123 παιδιά, τα οποία τοποθετήθηκαν λοιπόν τυχαία σε 2 ομάδες, στην ομάδα όπου έλαβαν υψηλή ποιότητα προσχολικού προγράμματος και στην ομάδα όπου δεν παρακολούθησαν κάποιο προσχολικό πρόγραμμα. Στο παιδαγωγικό κέντρο Perry preschool επικεντρωνόταν στην γνωστική ανάπτυξη, με δραστηριότητες και παιχνίδια βασισμένο στην ενεργό μάθηση. Η συλλογή δεδομένων γινόταν ετησίως και από τις δυο ομάδες, από ηλικίες 3 μέχρι 11 και αργότερα στην εφηβεία και ενηλικίωση αυτών (14,15,19,27 και 39 με 41), (Schweinhart, 2003; Weikart, 2008).

3.2. Τα αποτελέσματα του Perry Preschool Study

Τα αποτελέσματα λοιπόν έδειξαν, πως τα παιδιά της ομάδας που έλαβαν υψηλή ποιότητα προσχολικού προγράμματος, κατά τη διάρκεια της ζωής τους ήταν πιο πιθανόν να έχουν καλύτερη εκπαιδευτική απόδοση, μεγαλύτερη πιθανότητα να είναι

εργαζόμενοι και να έχουν καλύτερη οικονομική επιτυχία μετέπειτα στη ζωή τους. Ήταν ακόμη, πιο πιθανόν να έχουν θετικές σχέσεις με τις οικογένειες τους και οι άντρες να συμμετέχουν περισσότερο στην ανατροφή των παιδιών. Η μεγαλύτερη διάφορα παρατηρήθηκε σχετικά με την εγκληματικότητα. Τα παιδιά που συμμετείχαν στο προσχολικό πρόγραμμα είχαν λιγότερα προβλήματα με τον νόμο και είχαν τις μισές πιθανότητες να συλληφθούν. Η υψηλής ποιότητας πρόγραμμα που έλαβαν τα παιδιά αυτά, μείωσε τις πιθανότητες εγκληματικότητας κατά το ήμισυ. Με την μείωση της εγκληματικότητας, λιγότερα παιδιά χρειάστηκαν ειδική εκπαίδευση και έτσι το πρόγραμμα εξοικονόμησε στην κοινωνία αρκετά χρήματα, καθώς τα παραπάνω οφέλη απέδωσαν στη δημόσια επένδυση του προγράμματος. Η επένδυση λοιπόν στην προσχολική αγωγή, φαίνεται πως ανταμείβει την κοινωνία αλλά και τα ίδια τα παιδιά αργότερα στο μέλλον (Schweinhart, 2004; Weikart, 2008; Hanford, 2009). Εκείνο που διαφοροποίησε την έρευνα της High/Scope Perry Preschool, ήταν οι ικανότητες που απέκτησαν τα παιδιά, όπως κίνητρο, κοινωνικότητα και ικανή συνεργασία με άλλους. “Μη διανοητικές” ή αλλιώς κριτικές ικανότητες, όπως τις αποκαλεί ο Heckman, οι οποίες, όπως φάνηκε στη μελέτη βοήθησαν τους ανθρώπους να επιτύχουν στο σχολείο, στη δουλειά και γενικότερα στη ζωή τους (Holt, 2010).

3.3.Η εγκυρότητα του Perry Preschool Study

Η εγκυρότητα της μελέτης βασίστηκε στην τυχαία τοποθέτηση των παιδιών στις ομάδες, καθώς ούτε οι γονείς, ούτε οι δάσκαλοι είχαν κάποια επιλογή, σχετικά με το ποιος θα παρακολουθούσε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Καθ' όλη τη διάρκεια της ερευνάς υπήρξε μικρή φθορά, με 5% των περιπτώσεων να μη μπορούν να υπολογιστούν (Schweinhart, 2003; Weikart, 2008). Επιπλέον, σύμφωνα με το HighScore (Home,2017), υποστηρίζεται πως η έρευνα Perry Preschool project, που ακολούθησε τις ζωές των παιδιών για παραπάνω από 40 χρόνια, αποτελεί αποδεικτικό στοιχείο πως η εφαρμογή του έχει αποτελέσματα στην ανάπτυξη των παιδιών. Έρευνες που να εκτίμησαν την αποτελεσματικότητα του προγράμματος αυτού, στα θετικά αποτελέσματα της μετέπειτα ευημερίας των παιδιών, είναι ελλιπής καθώς υπήρχε περιορισμός δεδομένων (Heckman, 2010).

3.4. Οι στόχοι του High/Scope για παιδιά προσχολικής ηλικίας

Στο σημείο αυτό θα αναφερθούμε στο HighScore FAQ. Οι περιοχές μάθησης διαχωρίζονται σε 8 κατηγορίες, την προσέγγιση στη μάθηση, την κοινωνική και

συναισθηματική ανάπτυξη, τη φυσική ανάπτυξη και υγεία, τη γλώσσα, τον αλφαριθμητισμό και την επικοινωνία, τα μαθηματικά, τις τέχνες, την επιστήμη και τεχνολογία και τις κοινωνικές επιστήμες. Μέσα σε αυτές τις περιοχές υπάρχουν 58 βασικοί αναπτυξιακοί δείκτες (KDIs), οι οποίοι προσδιορίζουν τις σημαντικές περιοχές για τα νέα παιδιά. Με βάση τους αναπτυξιακούς αυτούς δείκτες (KDIs), σχηματίζεται και το εργαλείο αξιολόγησης που ονομάζεται COR Advantage. Το COR Advantage χρησιμοποιείται ακόμη και στις συσκέψεις γονέων- παιδαγωγών, το οποίο βοηθάει να έχουν μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα του παιδιού αλλά και σε ποιο επίπεδο βρίσκεται το παιδί.

Το High/Scope είναι μια εκπαιδευτική προσέγγιση, όπου προσπαθεί να βοηθήσει τα παιδιά, να αναπτυχθούν ολοκληρωμένα σε όλους τους τομείς. Οι στόχοι λοιπόν της εκπαιδευτικής προσέγγισης αυτής είναι:

- Να μαθαίνουν με την ενεργό συμμετοχή τους ανθρώπους, τα υλικά, τα γεγονότα και τις ιδέες
- Να γίνουν ανεξάρτητα, υπεύθυνα και σίγουρα - έτοιμα για το σχολείο και τη ζωή
- Να μάθουν να σχεδιάζουν πολλές από τις δικές τους δραστηριότητες, να τις διεκπεραιώνουν και να μιλάνε με άλλους, σχετικά με το τι έχουν κάνει και τι έχουν μάθει
- Να αποκτήσουν γνώσεις και δεξιότητες σε σημαντικούς ακαδημαϊκούς, κοινωνικούς και φυσικούς τομείς

3.5. Ο ρόλος των ενηλίκων και παιδαγωγών στο High/Scope πρόγραμμα

Οι ενήλικες είναι εξίσου δραστήριοι και απασχολημένοι στη διαδικασία μάθησης όπως και τα παιδιά. Ανάμεσα στους ενήλικες και τα παιδιά δημιουργείται μια αμοιβαία σχέση πάρε-δώσε και από τις δυο πλευρές. Μοιράζονται τους ρόλους του ηγέτη, του ακόλουθου, του ακροατή και του ομιλητή και επιτρέπουν στο παιδί να διατηρεί το προσωπικό του χώρο, χωρίς να το πιέζουν. Ακόμη, ο ενήλικας σέβεται και υποστηρίζει τις ενέργειες και τις ιδέες των νέων παιδιών, ενθαρρύνει τις πρωτοβουλίες και τις ιδέες τους να πάνε ένα βήμα παραπέρα. Οι παιδαγωγοί στα προγράμματα αυτά, είναι εκπαιδευμένοι στην ανάπτυξη των παιδιών, παρέχουν υλικά και προγραμματίζουν εμπειρίες, όπου τα παιδιά μπορούν να αναπτυχθούν και να μάθουν (High Scope Home, 2017).

3.6. Μια καθημερινή μέρα μιας τάξης High/Scope

Οι τάξεις του προγράμματος High/Scope, ακολουθούν μια καθημερινή ρουτίνα, η οποία βοηθά τα παιδιά να γνωρίζουν, τι ακολουθεί στη συνέχεια. Τα τμήματα μπορούν να διαμορφωθούν και να αλλάξουν για την καλύτερη λειτουργία στην κάθε τάξη, αλλά συνεχίζουν να περιλαμβάνονται κατά τη διάρκεια της ημέρας στο πρόγραμμα. Τα τμήματα είναι τα ακόλουθα : Plan- Do- Review, Small Group Time (SGT), Large Group Time (LGT), χρόνος στον εξωτερικό χώρο, ώρες μετάβασης, ώρα φαγητού και ξεκούρασης. Παρακάτω θα αναλυθούν τα αναφερθέντα τμήματα από τη Vogel (2001):

Plan- Do- Review:

Plan → Αποτελείται από τρία μέρη και είναι το πιο σημαντικό κομμάτι του αναλυτικού προγράμματος HighScope. Τα παιδιά συγκεντρώνονται σε μικρές ομάδες με έναν ενήλικα, ώστε κάθε παιδί να σχεδιάσει τι θα κάνει έπειτα στην ώρα της εργασίας. Στο κομμάτι αυτό λοιπόν, τα παιδιά σχεδιάζουν (plan) σε μια χρονική περίοδο 10-15 λεπτών. Σκοπός της δημιουργίας ενός σχεδίου είναι, να γίνονται σταδιακά πιο σίγουρα, παίρνοντας αποφάσεις, σχετικά με το τι θέλουν να ασχοληθούν, καθώς τα πλανά προέρχονται από δικά τους ενδιαφέροντα και ιδέες. Ακόμη, η ώρα του σχεδιασμού προσφέρει ευκαιρίες στα παιδιά, να εκφράσουν σκέψεις, προθέσεις, ιδέες και συναισθήματα με άλλα λόγια να αναπτύξουν το γλωσσικό λεξιλόγιο τους. Για παιδιά μη λεκτικά, καθώς επίσης και εκείνα που μαθαίνουν τα αγγλικά ως δεύτερη γλώσσα, η ώρα του σχεδιασμού είναι ιδιαίτερα σημαντική, διότι με την υποστήριξη του ενήλικα, τα βοηθά να εκφράσουν, αυτά που δε λένε λεκτικά, επιλέγοντας άλλους τρόπους να τα δηλώσουν, πχ. Δείχνοντας.

Do/Work → Το επόμενο κομμάτι είναι η εργασία (do/work), με χρονική περίοδο 45-60 λεπτά, κατά την οποία τα παιδιά εκτελούν τα σχέδια τους. Τα παιδιά στο κομμάτι αυτό είναι αρκετά δραστήρια και ενώ μπορεί να ακολουθούν αρχικά τα σχέδια τους, συχνά, κατά τη διάρκεια που εμπλέκονται, μπορεί τα σχέδια τους να μετατοπιστούν ή ακόμη και να αλλάξουν τελείως. Τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να μεταφέρουν παιχνίδια από διαφορές περιοχές, επεκτείνοντας το παιχνίδι τους. Σε όλη τη διάρκεια της εργασίας οι ενήλικες είναι εξίσου απασχολημένοι, με το να ακούν και να μιλούν με τα παιδιά, να παρατηρούν, να συμμετέχουν στο παιχνίδι επιτρέποντας τον έλεγχο στα παιδιά. Συχνά, χρησιμοποιούν τις παρατηρήσεις τους, για να συστήνουν υλικά και ιδέες, ώστε να κτίσουν και να επεκτείνουν το παιχνίδι των

παιδιών. Στο κομμάτι αυτό τα παιδιά δεν παίζουν απλά με τα υλικά αλλά παίρνουν πρωτοβουλίες, συμμετέχουν σε διαφόρου τύπου παιχνίδια και μαθαίνουν ενεργά.

Στη μετάβαση μεταξύ do και review, ο ενήλικας ενημερώνει για το χρόνο που απομένει και τα παιδιά καθαρίζουν, τακτοποιούν τα υλικά που χρησιμοποίησαν ή αποθηκεύουν τα ημιτελή έργα τους, ώστε να τα συνεχίσουν τις επόμενες ημέρες.

Review → Στο τρίτο κομμάτι επανεξέτασης (review), με χρονική περίοδο 10-15 λεπτά, επανεξετάζουν όσα έκαναν και έμαθαν με τη βοήθεια του παιδαγωγού. Συναντιούνται λοιπόν, στο ίδιο μέρος που έκαναν το πλάνο τους, με τον ίδιο παιδαγωγό για να συζητήσουν κάθε ένας ξεχωριστά, τι έμαθαν από τις εμπειρίες τους. Το μέρος αυτό είναι εξίσου σημαντικό με το planning time, καθώς βοηθά τα παιδιά να σχηματίσουν μια νοητική εικόνα, τι έκαναν συνδέοντας τις εμπειρίες τους. Η διαδικασία της σκέψης παρελθοντικών συμβάντων, τα βοηθά να κατανοήσουν πως είναι υπεύθυνα και έχουν τον έλεγχο των πράξεων τους, ως άτομα ικανά να πράξουν. Το κομμάτι του σχεδιασμού (plan) και επανεξέτασης (review), συνήθως γίνεται πιο σύνθετο όταν η ηλικία των παιδιών είναι μεγαλύτερη (HighScope, Home,2017).

Η σημαντικότητα του Plan-Do-Review: Οι ενήλικες πολύ συχνά αποφασίζουν εκ μέρους των παιδιών, λέγοντας τους τι να κάνουν και δημιουργώντας ενίοτε μια εξάρτηση των παιδιών από τους ενήλικους. Με το Plan-Do-Review τους επιτρέπεται να είναι αυτόβουλα, ανεξάρτητα, ικανά να θέτουν και να φέρουν εις πέρας τους στόχους αλλά και δυσκολίες της καθημερινότητας. Μέσα από τη διαδικασία αυτή μαθαίνουν, πως έχουν τον έλεγχο των πράξεων τους και πως είναι υπεύθυνοι για αυτές, νιώθοντας μια αίσθηση έλεγχου στο χώρο. Έτσι κινητοποιούνται, ώστε να παραμείνουν στο στόχο τους, μέχρι να το φτάσουν σε ένα επίπεδο ικανοποιητικό για τα ίδια.

Σύμφωνα με αναφορές από γονείς, τα παιδιά που παρακολουθούν το High/Scope συνεχίζουν να χρησιμοποιούν το μοτίβο του Plan-Do-Review, ακόμη και εκτός τάξης. Επίσης, όσα έχουν την ευκαιρία να χρησιμοποιήσουν το Plan-Do-Review, θα συνεχίσουν να ωφελούνται από αυτό και μετά τα προσχολικά τους χρόνια. Είναι πολύ πιθανό να χρησιμοποιούν τη μέθοδο και μετέπειτα στη ζωή τους, ακόμη και υποσυνείδητα, ώστε να ρυθμίζουν πιο αποτελεσματικά το χρόνο τους, να βάζουν στόχους και να τους πραγματοποιούν.

Small Group Time (SGT): Έχει χρονική περίοδο 10-15 λεπτά, με ομάδες των 8-10 παιδιών. Είναι μια κοινή δραστηριότητα μεταξύ των παιδιών και ενός ενήλικα, ο οποίος συστήνει κάποια υλικά με ποικίλους τρόπους και επιτρέπει στα παιδιά, να τα

εξερευνούν ελεύθερα με τον δικό τους ξεχωριστό τρόπο. Τα παιδιά έρχονται σε επαφή με νέα υλικά, ιδέες και δραστηριότητες, μαθαίνοντας με την πρακτική της ενεργούς μάθησης. (Erstein A. S., 2009)

Large Group Time (LGT): Στην ομάδα αυτή δημιουργείται η αίσθηση της κοινότητας. Αποτελείται από 2 ενήλικες και έως 20 παιδιά, έχει χρονική περίοδο 10-15 λεπτά. Στην ομάδα αυτή πραγματοποιούνται δραστηριότητες μουσικής και κίνησης, αφηγήσεις παραμυθιών και άλλες κοινές εμπειρίες (HighScore, Home,2017).

Χρόνος στον εξωτερικό χώρο: Τα παιδιά περνούν τη διάρκεια της ημέρας τουλάχιστον 30 λεπτά έξω στον καθαρό αέρα, όπου μπορούν κινηθούν και να εκφραστούν ελεύθερα χωρίς περιορισμούς. Στο χρονικό διάστημα αυτό δίνεται η ευκαιρία στα παιδιά, να αποβάλουν σε ένα ανοιχτό περιβάλλον την ενέργεια τους (HighScore, Home,2017).

Quiet time/ Ώρες ξεκούρασης: Το κομμάτι αυτό της ημέρας πρόκειται για ένα χρονικό διάστημα στο οποίο τα παιδιά ξεκουράζονται, κοιμούνται ή απασχολούνται με κάποιο ήσυχο παιχνίδι. Διαρκεί 1 περίπου ώρα και γίνεται με σκοπό να δημιουργηθεί μια αίσθηση ασφάλειας και μιας κοινής κοινωνίας, καθώς είναι στοιχεία που υπάρχουν σε κάθε οικογένεια (HighScore, Home,2017).

3.7. Ενεργός μάθηση

Ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο του High/Scope είναι η ενεργός μάθηση. Η ενεργός μάθηση είναι η φυσική δραστηριότητα, όπου τα παιδιά ενεργούν σε διαφορετικά αντικείμενα, τεστάρουν τις ιδέες τους και απαντούν στα ερωτήματα τους. Στην ενεργή μάθηση, προσθέτεται ακόμη και η νοητική διαδικασία, όπου αντιλαμβάνονται τις συνέπειες των πράξεων τους, προκειμένου να κατανοήσουν τον κόσμο γύρω τους (HighScore, Home,2017).

4. INTERNATIONAL DAYCARE TINYTOTS, COPENHAGEN

Όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, τα παιδαγωγικά κέντρα συχνά ακολουθούν ένα αναλυτικό πρόγραμμα προσχολικής αγωγής. Το παιδαγωγικό κέντρο Tinytots λοιπόν, αναφέρεται σκόπιμα καθώς σε αυτό πραγματοποιήθηκε η πρακτική και παράλληλα η έρευνα, της ερευνήτριας που αναλύεται στη συνέχεια σχετικά με τη προσχολική αγωγή στη Δανία.. Το συγκεκριμένο κέντρο ακολουθεί το αναλυτικό πρόγραμμα HighScore. Πρώτα όμως, θα αναφερθούμε στο κέντρο Tinytots, προκειμένου να σχηματιστεί μια ολοκληρωμένη εικόνα σχετικά με το κέντρο αυτό.

4.1. Η φιλοσοφία και μια αναφορά σχετικά με τον Παιδικό σταθμό

Το κέντρο προσχολικής αγωγής Tinytots, επιδιώκει να προσφέρει ένα περιβάλλον με την καλύτερη όσο το δυνατόν φροντίδα, ανάπτυξη και εκπαίδευση των παιδιών. Αυτό πραγματοποιείται με την κατανόηση των ενηλίκων, οι οποίοι είναι ευέλικτοι με τις ανάγκες, τη διαφορετικότητα κάθε παιδιού, καθώς και του προγράμματος. Στόχος του προσχολικού κέντρου είναι, να φέρνουν τα παιδιά σε επαφή με νέα ενδιαφέροντα, δραστηριότητες, μέσω της μεθόδου της ενεργούς μάθησης, προκειμένου να εξερευνήσουν τις προτιμήσεις τους και να αναπτυχθούν ολοκληρωμένα.

Επίσης, σημαντικό θεωρείται, να αναγνωρίζεται η διαφορετικότητα, το επίπεδο των ικανοτήτων, τα ενδιαφέροντα αλλά και η κουλτούρα του κάθε παιδιού. Έτσι ώστε να αναπτύξουν αυτοπεποίθηση, αυτοεκτίμηση για την ταυτότητα τους και να ενθαρρύνονται να αναπτυχθούν στο μέγιστο κατά τη παραμονή τους στο Tinytots (Tinytots, 2017).

4.2. Εκπαιδευτική Προσέγγιση HighScore

Το προσχολικό κέντρο όπως προαναφέρθηκε, ακολουθεί την εκπαιδευτική προσέγγιση HighScore, με τη μέθοδο ενεργούς μάθησης. Τα παιδιά λοιπόν, μαθαίνουν μέσω της εμπειρίας, χρησιμοποιώντας τα χεριά τους και έχοντας ενεργό ρολό στις δραστηριότητες. Μέσω των δραστηριοτήτων παρέχονται εμπειρίες και υλικά προκειμένου τα παιδιά να έρθουν σε επαφή, να τα γνωρίσουν και να αναπτύξουν νέες ικανότητες και γνώσεις.

Για τα παιδιά νηπιακής ηλικίας το πρόγραμμα περιλαμβάνει εβδομαδιαίως δραστηριότητες όπως γιόγκα, μουσική και κίνηση, τέχνες, επιστήμες ή κοινωνικές επιστήμες, αρτοποιία ή θέατρο μια φορά την εβδομάδα και δύο φορές την εβδομάδα μαθηματικά και αλφαριθμητισμό. Καθημερινά, πραγματοποιούνται το plan-do-review,

SGT (Small group time), LGT (Large group time) και φυσικά ο χρόνος στον υπαίθριο χώρο. Οι εβδομαδιαίες δραστηριότητες πραγματοποιούνται μέσα στα πλαίσια των τμημάτων SGT (Small group time) και LGT (Large group time) (Tinnytots, 2017).

4.3.Πως συνδυάζεται το εκπαιδευτικό σχέδιο της Δανίας για την προσχολική αγωγή με την εκπαιδευτική προσέγγιση HighScore;

Το εκπαιδευτικό σχέδιο της Δανίας που οφείλουν να ακολουθούν όλα τα παιδαγωγικά κέντρα προσχολικής ηλικίας, αποτελείται από 6 στοιχεία:

- Κοινωνικές δεξιότητες
- Σώμα και κίνηση
- Πολιτιστικές αξίες και μορφές εκφράσεων
- Φύση και φυσικά φαινόμενα
- Γλωσσική ανάπτυξη
- Ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού

Επιπλέον, κάθε παιδαγωγικό κέντρο πρέπει να αναπτύξει παιδαγωγικούς στόχους πάνω στα προαναφερθέντα στοιχεία. Τα ιδιωτικά κέντρα όμως, πρέπει να αναπτύξουν και ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα, το οποίο θα ακολουθούν σε όλες τις ηλικίες που φιλοξενούν. Πιο συγκεκριμένα όμως, αναφέρεται πως στα παιδιά που είναι 3 χρόνων έως και τη μετάβαση τους στο σχολείο (ηλικίας 6 ετών), οφείλουν να δίνουν χρόνο για παιχνίδι, μάθηση και την ανάπτυξη αυτών (Bulr.dk, 2017; Københavns Kommune, 2017).

Ο παιδικός σταθμός λοιπόν Tinnytots, ακολουθεί τα 6 στοιχεία αυτά και έχει προσθέσει το εκπαιδευτικό πρόγραμμα HighScore. Λειτουργεί ουσιαστικά, σύμφωνα με την εκπαιδευτική μέθοδο ενεργούς μάθησης και τους βασικούς αναπτυξιακούς δείκτες (KDIs). Βέβαια, το πρόγραμμα και οι δραστηριότητες δεν περιορίζονται αποκλειστικά στις οδηγίες του εκπαιδευτικού προγράμματος HighScore. Οι ενήλικες του παιδαγωγικού κέντρου προσαρμόζουν το πρόγραμμα, τις δραστηριότητες και γενικότερα το χώρο και το χρόνο, όπου τα παιδιά πρόκειται να απασχολούνται. Τηρώντας τις οδηγίες του κράτους και τις βασικές μεθόδους του HighScore, οι ενήλικες προσαρμόζουν αρκετά στοιχεία του εκπαιδευτικού προγράμματος τους, για τις ανάγκες των παιδιών αλλά και να τα φέρουν σε επαφή με διάφορα θέματα και τομείς, με στόχο την ολόπλευρη ανάπτυξη τους και την ανάπτυξη των προσωπικών τους προτιμήσεων.

Σχετικά με τον συνδυασμό του εκπαιδευτικού προγράμματος HighScore και των 6 στοιχείων του κράτους, παρατηρούνται αρκετά κοινά στοιχεία με ίσως διαφορετική προσέγγιση. Στις βόρειες χώρες το παιχνίδι είναι πιο ελεύθερο, θεωρείται ζωτικής σημασίας η ανάπτυξη της αυτοπεποίθησης, της αυτοεκτίμησης και γενικά η ανάπτυξη της προσωπικότητας και του χαρακτήρα του παιδιού. Στην εκπαιδευτική προσέγγιση του HighScore το παιχνίδι είναι μεν ελεύθερο, επιτρέπεται στο παιδί να επιλέξει με τι θα ασχοληθεί στο plan-do-review, αλλά η υπόλοιπη μέρα είναι δομημένη και γεμάτη με δραστηριότητες για το παιδί, όπως έχει προαναφερθεί. Ωστόσο, το αναλυτικό πρόγραμμα HighScore στοχεύει εξίσου να αναπτυχθεί η αυτοπεποίθηση και η λήψη πρωτοβουλιών ανάμεσα στα παιδιά, προάγεται η ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης και της διαφορετικότητας κάθε παιδιού. (High Score Home, 2017). Ακόμη, ένα κοινό στοιχείο είναι ο σεβασμός και η ισότητα μεταξύ των ενηλίκων και των παιδιών (Danish Ministry of Social Affairs, 2000; Sandseter E. L., 2017; <https://highscore.org/home>, 2017). Κατανοείται από τους ενήλικες οι ανάγκες των παιδιών, αναγνωρίζονται τα συναισθήματά τους, σέβονται τα δικαιώματά τους και κυρίως δεν αντιμετωπίζονται ως άτομα αδέξια, με τα θέλω τους να μη βρίσκουν ανταπόκριση.

Σε αντίθεση με το HighScore, τα παιδαγωγικά κέντρα του κράτους είναι πιο ελεύθερα στη δομή και το πρόγραμμά τους. Τα παιδιά στις σκανδιναβικές χώρες και τη Φινλανδία βγαίνουν το ελάχιστο 2 ώρες την ημέρα, ανεξαρτήτως καιρού. Στις βόρειες χώρες πιστεύεται, πως τα παιδιά μαθαίνουν μόνα τους μέσα από τις εμπειρίες του και πως η προσχολική ηλικία είναι μια ηλικία, όπου τα παιδιά πρέπει να έχουν χρόνο να παίζουν και όχι να προετοιμάζονται για το σχολείο (Danish Ministry of Social Affairs, 2000).

5. ΜΕΘΟΔΟΣ

5.1. Στόχοι και υποθέσεις

Η έρευνα αυτή πραγματοποιήθηκε με κύριο στόχο να παρατηρηθεί το σύστημα της Δανίας, πιο συγκεκριμένα της προσχολικής αγωγής, σε συνδυασμό με το αναλυτικό πρόγραμμα HighScore, προκειμένου να αναδειχτούν τα στοιχεία εκείνα που τη διαχωρίζουν από άλλες χώρες της Ευρώπης, όπως την Ελλάδα. Στόχος λοιπόν, ήταν να παρατηρηθούν και να συζητηθούν πως οι αξίες του δανέζικου κράτους, όπως η ανεξαρτησία, η αυτονομία, η ισότητα, ο ποιοτικός χρόνος για παιχνίδι στον εσωτερικό και εξωτερικό χώρο πραγματοποιούνται σε ένα παιδαγωγικό κέντρο της Δανίας, επιτυγχάνοντας την ολοκληρωμένη ανάπτυξη των παιδιών. Τα παρακάτω λοιπόν στόχοι, ερευνήθηκαν στο διεθνή παιδαγωγικό κέντρο Tinytots, όπου η ερευνήτρια πραγματοποίησε την πρακτική της άσκηση.

Στα πλαίσια της ερευνάς αυτής λοιπόν, τέθηκαν οι παρακάτω βασικοί άξονες, που στη συνέχεια μελετήθηκαν:

- 1) Οι στόχοι των παιδαγωγών και ο τρόπος διαπαιδαγώγησης των παιδιών
- 2) Η άποψη των ενηλίκων σχετικά με το HighScore και στοιχεία του
- 3) Η άποψη των ενηλίκων για το βασικό στοιχείο του δανέζικου συστήματος, όσον αφορά το παιχνίδι στον υπαίθριο χώρο καθώς και ο συνδυασμός του αναλυτικού προγράμματος HighScore με εκείνο της Δανίας
- 4) Η αντίληψη και η υποστήριξη των ενηλίκων σχετικά με το παιχνίδι

Σε αντίθεση με τις βόρειες χώρες, το παιχνίδι στην Ελλάδα είναι περιορισμένο και ειδικότερα στον υπαίθριο χώρο σχεδόν ανύπαρκτο, παρά τις καλές καιρικές συνθήκες. Όπως μελετήθηκε παραπάνω οι σκανδιναβικές χώρες της Ευρώπης επενδύουν στο παιχνίδι στους εξωτερικούς χώρους, υποστηρίζουν το ριψοκίνδυνο παιχνίδι (risky play) και γενικότερα την ανεξαρτησία, αυτονομία και δημοκρατία ανάμεσα στους ενήλικες και παιδιά προσχολικής ηλικίας (Danish Ministry of Social Affairs, 2000). Η έρευνα αναμένεται να δώσει απαντήσεις στους παραπάνω άξονες και να αναδειχθούν τα στοιχεία και οι ικανότητες που αποκτούν τα παιδιά από τις δραστηριότητες, τον πρωινό κύκλο και το παιχνίδι στον εξωτερικό χώρο. Επιπρόσθετα να κατανοηθούν οι αντιλήψεις από έμπειρους του επαγγέλματος καθώς και τους εργαζόμενους του Tinytots, σχετικά με το παιχνίδι εσωτερικού και εξωτερικού χώρου, τα χαρακτηριστικά του HighScore και του συστήματος της Δανίας.

5.2. Συμμετέχοντες – Επιλογή συμμετεχόντων

Για την παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις και παρατηρήσεις σε άτομα, τα οποία είτε εργάζονται είτε συμμετείχαν στο πρόγραμμα του International Tinytots Daycare, Copenhagen.

Οι συνεντεύξεις λοιπόν, πραγματοποιήθηκαν σε 2 παιδαγωγούς και 1 βοηθό, οι οποίες εργαζόταν στις τάξεις με τις ηλικίες από 3 έως 5 ετών περίπου. Οι ενήλικες λοιπόν των ηλικιών αυτών, ακολουθούσαν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα HighScore και παράλληλα τους 6 στόχους για το παιδαγωγικό πλάνο της Δανίας. Λήφθηκε ακόμη 1 συνέντευξη και από την υπεύθυνο του παιδαγωγικού κέντρου Tinytots.

Οι παρατηρήσεις έγιναν σε παιδιά ηλικίας από 3-5 ετών, τα οποία διαχωρίζονταν σε 2 τάξεις. Από την κάθε τάξη επιλέχτηκαν τουλάχιστον 7 παιδιά, από τα οποία συμπεριλήφθηκαν στο σύνολο 9, λόγω ελλিপών στοιχείων .

Η επιλογή των συμμετεχόντων, αρχικά έγινε με βάση το κριτήριο το πόσο συχνά γινόταν χρήση του HighScore προγράμματος, δηλαδή οι τάξεις των 3-5 ετών ακολουθούσαν στο πρόγραμμα τους καθημερινά στοιχεία του HighScore. Ενώ οι ηλικίες των 6 μηνών έως 3 ετών ακολουθούσαν ελάχιστα στοιχεία του HighScore. Έτσι λοιπόν, επιλέχθηκαν οι ενήλικες των τάξεων 3-5 ετών και τα παιδιά τα οποία συμμετείχαν στις τάξεις αυτές. Δεύτερο κριτήριο αποτέλεσε η συχνότητα παρουσίας των παιδιών στον παιδικό σταθμό. Τέλος, τρίτο κριτήριο αποτέλεσαν οι ικανότητες των παιδιών και το επίπεδο επικοινωνίας αγγλικών. Αυτά διαχωριστήκαν σε δυο υποκατηγορίες, τα παιδιά με ανεπτυγμένες ικανότητες και παιδιά με λιγότερο ανεπτυγμένες ικανότητες.

5.3. Περιγραφή συμμετεχόντων

Χαρακτηριστικά ενηλίκων συμμετεχόντων:

- Παιδαγωγός (1): πρόκειται για γυναίκα ηλικίας 32 ετών, με καταγωγή από Ινδονήσια, έχοντας δέκα χρόνια εμπειρία στο χώρο της δημοτικής εκπαίδευσης και ακόμη έχει συμμετάσχει σε ένα on-line σεμινάριο σχετικά με το αναλυτικό πρόγραμμα HighScore.
- Παιδαγωγός (2): πρόκειται για γυναίκα ηλικίας 44 ετών, με καταγωγή από Δανία, έχοντας εικοσιπέντε χρόνια εμπειρία στο χώρο της προσχολικής αγωγής.

- Βοηθός παιδαγωγός: πρόκειται για γυναίκα ηλικίας 36 ετών, με καταγωγή από Νότια Αφρική. Απέκτησε στη Δανία πέντε χρόνια εμπειρία στο χώρο της προσχολικής εκπαίδευσης καθώς η επαγγελματική της εμπειρία ήταν ως δημόσιος υπάλληλος σε τράπεζα.
- Υπεύθυνη: πρόκειται για γυναίκα ηλικίας 42 ετών, με καταγωγή από Ινδία. Έχει εμπειρία στο χώρο της δημοτικής εκπαίδευσης και έπειτα στην προσχολική αγωγή, στο σύνολο 18 χρόνια. Η επαγγελματική της εμπειρία ήταν σε δημοτική εκπαίδευση, μέχρι που δημιούργησε το παιδαγωγικό κέντρο Tinytots, όπου και απέκτησε εμπειρία στο χώρο της προσχολικής αγωγής.

Χαρακτηριστικά παιδιών συμμετεχόντων:

Όπως θα δείτε στη συνέχεια, ο διαχωρισμός των παιδιών σε τάξεις, του παιδαγωγικού κέντρου Tinytots, γίνεται σύμφωνα με τις ικανότητες των παιδιών, την ωριμότητα τους και όχι με βάση την ηλικία τους.

Τάξη Stars → ηλικιών περίπου 3-4 ετών, όπου συμμετείχαν πέντε άτομα, 3 αγόρια και 2 κορίτσια.

Παιδί (1): είναι αγόρι, ηλικίας 3 ετών και 11 μηνών και βρίσκεται στον παιδικό σταθμό 8 μήνες, με ελάχιστες απουσίες. Οι ικανότητες του είναι αναπτυγμένες και η επικοινωνία με τα αγγλικά είναι καλή. Παρόλα αυτά είναι ντροπαλό παιδί και δεν εκφράζεται εύκολα λεκτικά.

Παιδί (2): είναι αγόρι, ηλικίας 3 ετών και 8 μηνών. Βρίσκεται στον παιδικό σταθμό 6 μήνες και φαίνεται πως έχει ικανότητες στους περισσότερους τομείς. Η μητρική του γλώσσα είναι η Αγγλική και εκφράζεται με ευκολία. Είναι ένα από τα παιδιά που δεν έχει δοθεί προειδοποίηση ότι πρόκειται να φύγει.

Παιδί (3): είναι κορίτσι, ηλικίας 3 χρονών και 1 μηνών. Βρίσκεται 2 χρόνια στο παιδαγωγικό κέντρο και σπάνια λείπει, έχει μόλις 2 μήνες που έχει ξεκινήσει στην τάξη των Stars και έχει λιγότερο ανεπτυγμένες ικανότητες. Γνωρίζει την αγγλική γλώσσα και μπορεί εύκολα να εκφράσει αυτό που σκέφτεται και επιθυμεί. Ακόμη, είναι ένα από τα παιδιά που θα παραμείνουν για μεγάλο χρονικό διάστημα στον παιδικό σταθμό.

Παιδί (4): είναι αγόρι, ηλικίας 3 ετών και 7 μηνών και είναι αρκετά προχωρημένο σχεδόν σε όλους τους τομείς. Βρίσκεται στο ίδιο παιδικό κέντρο κοντά 3 χρόνια.

Γνωρίζει την αγγλική γλώσσα και επικοινωνεί με ευκολία. Είναι ένα από τα παιδιά που θα παραμείνουν για το επόμενο χρονικό διάστημα.

Παιδί (5): είναι κορίτσι, ηλικίας 3 ετών και 8 μηνών. Βρίσκεται στον παιδικό σταθμό 8 μήνες και η επικοινωνία με βάση τα αγγλικά είναι σε πολύ καλό επίπεδο. Οι ικανότητες της, στους περισσότερους τομείς βελτιώνονται και είναι ήδη σε καλό επίπεδο.

Τάξη Hearts→ ηλικιών 4-5 ετών, όπου συμμετείχαν τέσσερα άτομα, 3 κορίτσια, 1 αγόρι.

Παιδί (6): είναι κορίτσι, ηλικίας 4 ετών και 2 μηνών. Οι ικανότητες της είναι ανεπτυγμένες στους περισσότερους τομείς. Γνωρίζει την αγγλική γλώσσα και εκφράζεται με ευκολία. Βρίσκεται στο παιδαγωγικό κέντρο 10 μήνες και πρόκειται να αποχωρήσει στο έπειτα διάστημα των 2 μηνών.

Παιδί (7): είναι κορίτσι, ηλικίας 3 ετών και 8 μηνών. Οι ικανότητες της είναι αρκετά ανεπτυγμένες για την ηλικία της και η επικοινωνία με τα αγγλικά είναι αρκετά καλή, κατανοεί και εκφράζεται με ευκολία. Βρίσκεται στο παιδικό σταθμό 1 έτος και 2 μήνες.

Παιδί (8): είναι κορίτσι, ηλικίας 5 ετών και 2 μηνών. Κατανοεί την αγγλική γλώσσα και η επικοινωνία της είναι σχετικά μέτρια. Οι ικανότητες της, στους περισσότερους τομείς είναι εξίσου μέτριες αλλά βελτιώνονται γρήγορα. Ακόμη, διανύει τον 1^ο της μήνας στο παιδαγωγικό κέντρο Tinytots.

Παιδί (9): είναι αγόρι, ηλικίας 5 ετών και 2 μηνών. Απουσίαζε για μεγάλο χρονικό διάστημα, 1,5 μήνα. Φαίνεται να μη γνωρίζει καλά την αγγλική γλώσσα και οι ικανότητες του φαίνονται μέτρια ανεπτυγμένες. Βρίσκεται στον παιδικό σταθμό 7 μήνες.

5.4. Μέσα συλλογής δεδομένων

Τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για την εκπόνηση της ερευνάς αυτής, ήταν δυο. Πρώτον, μεμονωμένες συνεντεύξεις από το προσωπικό του International Tinytots Daycare, Copenhagen και δεύτερον παρατηρήσεις σε παιδιά που ήταν εγγραμμένα στον ίδιο παιδαγωγικό κέντρο. Με τον όρο συνεντεύξεις ορίζονται εκείνες που επιτρέπουν στον ερευνητή να διερευνήσει σε βάθος αντιλήψεις, απόψεις και αξίες

(Ίσαρη, 2015). Όπως αναφέρθηκε το δεύτερο εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα είναι η συστηματική και οργανωμένη παρατήρηση ατομικών συμπεριφορών. Σύμφωνα με την Ίσαρη και Πουρκό (2015), αποτελεί μια μέθοδο συλλογής και παράγωγης δεδομένων, η οποία είναι αρκετά χρήσιμη στην ψυχολογική και εκπαιδευτική έρευνα. Τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων ήταν γνωστά στην ερευνήτρια καθώς η έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσα στα πλαίσια της πρακτικής της.

Οι συμμετέχοντες των συνεντεύξεων, απάντησαν στις ίδιες ερωτήσεις, οι οποίες είχαν αναπτυχθεί από την ερευνήτρια. Οι ερωτήσεις αυτές μπορούν να βρεθούν στο κεφάλαιο του παραρτήματος. Σύμφωνα με τους στόχους της έρευνας, οι ερωτήσεις ήταν γραμμένες στην ελληνική γλώσσα από την ερευνήτρια και έπειτα μεταφραστήκαν στην αγγλική γλώσσα, προκειμένου να ληφθούν οι συνεντεύξεις από τους συμμετέχοντες.

Οι παρατηρήσεις των παιδιών πραγματοποιήθηκαν σύμφωνα με τις οδηγίες του Kazoocare (2016), αφού προσαρμόστηκαν στους στόχους της έρευνας (Kazoocare, 2016). Εκείνα που παρατηρήθηκαν λοιπόν, ήταν η διαχείριση των παιδαγωγών προς τα παιδιά, οι στόχοι και τομείς ανάπτυξης κάθε δραστηριότητας και η διαδικασία του πρωινού κύκλου, των δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στον υπαίθριο χώρο.

5.5. Διαδικασία συλλογής δεδομένων

Η διαδικασία της συλλογής δεδομένων διήρκησε περίπου ένα μήνα. Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν το ίδιο χρονικό διάστημα με τις παρατηρήσεις. Ο χώρος στον οποίο διεξήχθη η έρευνα, ήταν ο International Tinytots Daycare, Copenhagen. Για το λόγο αυτό, οι ενήλικες κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων, αισθάνονταν άνετα, καθώς ήταν ο εργασιακός του χώρος και επειδή η ερευνήτρια συνεργαζόταν μαζί τους για διάστημα 3 μηνών τουλάχιστον. Και τα τέσσερα άτομα που επιλέχθηκαν για τις συνεντεύξεις, ήταν πρόθυμα και αποδέχτηκαν την απομαγνητοφώνηση. Οι ερωτήσεις γινόταν για πρώτη φορά κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων, ώστε να επιτευχθεί μια αυθεντική αντίδραση και ανταπόκριση των συμμετεχόντων. Έτσι, αποφεύχθηκε η προετοιμασία των ερωτήσεων και απαντήθηκαν με βάση τις πρώτες σκέψεις, που έκαναν σχετικά με τις ερωτήσεις. Η διάρκεια των συνεντεύξεων ήταν από 20 λεπτά με 40 λεπτά το ανώτερο. Η διαδικασία συλλογής δεδομένων μέσω συνεντεύξεων, ολοκληρώθηκε με την απομαγνητοφώνηση και αλλαγή των ονομάτων με σκοπό την ανωνυμότητα των συμμετεχόντων. Στη συνέχεια, χρησιμοποιήθηκαν για τη σύγκριση μεταξύ τους και την εξαγωγή συμπερασμάτων.

Οι παρατηρήσεις που πραγματοποιήθηκαν στα παιδιά, έγινε από την ερευνήτρια, η οποία πραγματοποιούσε το διάστημα εκείνο, την πρακτική της στο παιδαγωγικό κέντρο International Tinytots Daycare, Copenhagen. Εφόσον εργαζόταν στον ίδιο χώρο με τα παιδιά για χρονικό διάστημα 3 μηνών τουλάχιστον, η συμμετοχή και γενικότερα η παρουσία της στον χώρο, δεν είχε κάποια αλλαγή στη συμπεριφορά τους και αισθάνονταν εξίσου άνετα κατά τη διάρκεια των παρατηρήσεων. Επιλέχθηκαν αρχικά 7 παιδιά από κάθε ομάδα, με 14 παιδιά συνολικά. Από τα 14 παιδιά, συμπεριλήφθησαν τα 9 στην έρευνα, καθώς υπήρχε έλλειψη δεδομένων λόγω απουσίας τους. Από την τάξη 3-4 ετών περίπου, τα συμμετέχοντα παιδιά ήταν 5, από τα οποία τα 3 ήταν αγόρια και τα 2 κορίτσια. Από την τάξη stars λοιπόν, τα 2 παιδιά είχαν ανεπτυγμένες ικανότητες και τα 3 λιγότερο ανεπτυγμένες ικανότητες. Ενώ στην τάξη με ηλικίες 4-5 ετών περίπου, συμμετείχαν συνολικά 4 παιδιά, από τα οποία ήταν 3 κορίτσια και 1 αγόρι. Στην τάξη hearts λοιπόν, 2 παιδιά είχαν ανεπτυγμένες ικανότητες και τα 2 λιγότερο ανεπτυγμένες ικανότητες.

Οι παρατηρήσεις γίνονταν σε καθημερινή βάση για το διάστημα 3 εβδομάδων. Η χρονική τους διάρκεια ήταν 30 λεπτά τουλάχιστον, για την κάθε δραστηριότητα που λάμβανε μέρος μέσα στο πρόγραμμα της ημέρας. Συνεπώς, παρατηρήθηκαν τα τμήματα της ημέρας, όπως πρωινός κύκλος, plan-do-review, SGT και LGT (μουσική και κίνηση, τέχνες, κοινωνικές επιστήμες, θέατρο, αρτοποιία, αλφαριθμητισμός, μαθηματικά και γιόγκα) και υπαίθριο παιχνίδι. Μετά την ολοκλήρωση και καταγραφή των παρατηρήσεων, τα δεδομένα κωδικοποιήθηκαν για τη σύγκριση τους και την εκτενέστερη ανάλυση τους.

6. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

6.1. Ανάλυση των δεδομένων: Συνεντεύξεις

Τα δεδομένα που πρόεκυψαν από τις απομαγνητοφωνημένες συζητήσεις υποβλήθηκαν σε επεξεργασία ακολουθώντας τις τεχνικές ανάλυσης περιεχομένου. Από το σύνολο των δεδομένων των συνεντεύξεων θα παρουσιαστούν σύμφωνα με τους θεματικούς άξονες:

- 1) Οι στόχοι των παιδαγωγών και ο τρόπος διαπαιδαγώγησης των παιδιών
- 2) Η άποψη των ενηλίκων σχετικά με το HighScore και στοιχεία του
- 3) Η άποψη των ενηλίκων για το βασικό στοιχείο του δανέζικου συστήματος, το παιχνίδι στον υπαίθριο χώρο καθώς και ο συνδυασμός του αναλυτικού προγράμματος HighScore με εκείνο της Δανίας
- 4) Η αντίληψη και η υποστήριξη των ενηλίκων σε σχέση με το παιχνίδι

Οι στόχοι των παιδαγωγών και ο τρόπος διαπαιδαγώγησης των παιδιών

Μέσα από τις συζητήσεις που ακολούθησαν τις συνεντεύξεις, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες, να περιγράψουν που εστιάζουν οι προσωπικοί τους στόχοι ως παιδαγωγοί και γενικά ως ενήλικες, που εργάζονται με παιδιά.

«Να τους κάνω να έχουν υψηλή αυτοεκτίμηση, να τους κάνω, να το επιτύχουν με κάθε δυνατό τρόπο που μπορώ. Γιατί εάν έχεις υψηλή αυτοεκτίμηση, δε χρειάζεται να ακούς τους άλλους, εάν έχεις υψηλή αυτοεκτίμηση δε θα εκφοβίζεσαι, εάν έχεις υψηλή αυτοεκτίμηση δε σε νοιάζει τι κάνει ο γείτονας, το γρασίδι δεν είναι πιο πράσινο, δε βλέπεις καν το γρασίδι γιατί έχεις αρκετά. Ελπίζω να έχεις τη δικιά σου οπτική και για να το πάω ένα βήμα παραπέρα, έχεις τόση αυτοπεποίθηση στον εαυτό σου, όπου μπορείς να έχεις άλλους, να πιστεύουν πως μπορούν να κερδίσουν από αυτό (..). Πιστεύω πως η υψηλή αυτοεκτίμηση είναι ζωτικής σημασίας για όλα, θα σταματούσε πολέμους και οτιδήποτε στον κόσμο, όλοι θα ήταν καλοσυνάτοι προς τους άλλους. »

«Θέλω να τους μάθω πως να λειτουργούν στη ζωή, τι χρειάζεται να μάθουν προκειμένου να επιβιώσουν στο μέλλον, διότι αυτό ξεκινά από την προσχολική ηλικία.»

Παιδαγωγός (1)

« Θα έλεγα πως θα ήθελα να γίνουν ανεξάρτητα.»

Βοηθός Παιδαγωγού

Στην προσπάθεια τους λοιπόν να ορίσουν τους στόχους, βρεθήκαν κάποια κοινά σημεία, όσον αφορά τις αξίες της Δανίας. Η παιδαγωγός (2),τόνισε τη σημαντικότητα ύπαρξης, αυτοεκτίμησης στα παιδιά, έναν στόχο, τον οποίο επιδιώκει σε καθημερινή βάση. Υψηλή αυτοεκτίμηση για την αναφερόμενη παιδαγωγό σημαίνει ένα άτομο, που στηρίζεται στον εαυτό του, νιώθει αρκετός, είναι εντάξει προς τους άλλους και διατηρεί τα όρια του. Όπως υποστηρίζει η Ringsmose (2017), η αυτονομία και η αυτοδιάθεση εκτιμώνται ιδιαίτερος στη δανέζικη κοινωνία. Τέτοιες ηθικές αξίες φαίνεται, πως η παιδαγωγός (1) και η βοηθός παιδαγωγού το αναγνωρίζουν και το αναφέρουν ως στόχο τους. Δηλαδή, να μάθουν από την προσχολική ηλικία, να είναι ανεξάρτητα και να μπορούν στηριχτούν στις ικανότητες τους. Οι συμμετέχοντες λοιπόν, δεν έχουν ως στόχο τα παιδιά να αναπτύξουν τις ακαδημαϊκές τους ικανότητες αλλά κάτι βαθύτερο. Να αναπτυχτούν ολοκληρωμένα ως άτομα, να έχουν μια αυθεντικότητα και ανεξαρτησία που θα καθορίζει τα κίνητρα τους και δε θα επηρεάζεται από εξωτερικούς παράγοντες.

Στη συνέχεια, τους ζητήθηκε να αναφέρουν τρία χαρακτηριστικά που επιδιώκουν μέσω της διαπαιδαγώγησης τους, να αναπτύξουν τα παιδιά.

«Τη μέθοδο της προσπάθειας. Εννοώ, προσπάθησε ξανά και αν αυτό δεν πέτυχε, πως θα μπορούσε να επιτύχει; Αντί να τους δώσω εγώ την απάντηση, θα ήθελα να μου δώσουν εκείνα την απάντηση, θα ήθελα να σκέπτονται μακρά και δυνατά, “σκέψου, κάνε μια προσπάθεια, κάνε μια προσέγγιση”. Και μπορώ να περιμένω, έχω όλο το χρόνο του κόσμου. Εάν δε ξέρουν πως να βάλουν τα παπούτσια τους, δε μπορούν να βγουν έξω. Απλά θα περιμένω και θα τους κάνω να το κάνουν. (..)Όσα μπορεί ένα παιδί να κάνει, θα πρέπει να τα κάνει.»

«Εάν το δω ως δασκάλα, τότε θα ανέπτυσσα τη γλώσσα ή την αλφάβητο ή τα μαθηματικά, τότε θέτω τους δικούς μου στόχους. Αλλά εάν είμαι παιδαγωγός τότε όταν είμαι μαζί τους, στον πρωινό κύκλο, όταν παίζω μαζί τους, είναι πιο πολύ σαν αλληλεπίδραση. (..) Αυτό είναι μια κοινωνική ικανότητα που μαθαίνεις αλλά δεν υπάρχει τάξη, στα μαθηματικά δε μπορώ να το διδάξω αυτό, αλλά στο plan-do-review είναι εκεί, που ο παιδαγωγός διδάσκει, αυτό είναι που είχες ως πλάνο, πρέπει να ακολουθήσεις το πλάνο σου, εάν συμβαίνει κάτι στο πλάνο πρέπει να το ξανά σχεδιάσεις και να το κάνεις, αυτοί είναι οι παιδαγωγικοί στόχοι.»

Παιδαγωγός (1)

«Για εμένα είναι να αναπτυχτούν (τα παιδιά) ολοκληρωμένα, από όλες τις απόψεις, να ενθαρρύνω τις φιλίες, να είναι ανεξάρτητα. Και επίσης οι ευγενικοί τρόποι, είμαι σχετικά αυστηρή με αυτό.»

Βοηθός Παιδαγωγός

Η καταγόμενη από τη Δανία, η παιδαγωγός (2) ανέφερε, πως ένα από τα χαρακτηριστικά που επιδίωκε τα παιδιά να αναπτύξουν, ήταν η προσέγγιση «προσπάθησε ξανά». Δηλαδή, αντί η ίδια να τους λύσει το πρόβλημα, στόχευε να τα κάνει να σκεφτούν, πως θα μπορούσαν τα ίδια να το λύσουν και να αισθανθούν περήφανα για την επιτυχία τους. Ωστόσο, εκείνο που αναδείχθηκε με ενδιαφέρον τρόπο, από την παιδαγωγό (1), όταν ρωτήθηκε να αναφέρει 3 χαρακτηριστικά που επιδιώκει τα παιδιά να αναπτύξουν, διαχώριζε τον ρόλο της σε παιδαγωγό και δασκάλα. Σε συγκεκριμένα τμήματα της ημέρας θεωρούσε πως ήταν δασκάλα ενώ σε άλλα παιδαγωγός. Τις ώρες λοιπόν των SGT (small group time) και LGT (large group time) ως δασκάλα είχε τους προσωπικούς της στόχους, όπως να μάθουν τους αριθμούς ή το καινούργιο γράμμα της εβδομάδας. Ενώ στο Plan-do-review αναγνώριζε τον εαυτό της ως παιδαγωγό, όπου είχε πιο έντονο το στοιχείο της αλληλεπίδρασης. Εκείνο λοιπόν που προβλημάτισε την ερευνήτρια στο σημείο αυτό, είναι μήπως η εμπειρία της στη δημοτική εκπαίδευση την έκανε να διαχωρίζεται ως παιδαγωγός ή ως δασκάλα;

Στη συνέχεια, η βοηθός παιδαγωγού υποστήριξε, πως σημαντικό είναι, να αναπτυχθούν αρχές, όπως σεβασμός, οι ευγενικοί τρόποι και η ανάπτυξη φιλίων.

Σημαντικό φάνηκε εξίσου και στους τέσσερις συμμετέχοντες ενήλικες, η ανάπτυξη ανεξαρτησίας των παιδιών. Όπως αναφέρεται στην αναφορά (OECD, 2001), το ίδιο το κέντρο οφείλει να δημιουργεί το κατάλληλο περιβάλλον, ώστε να προάγει την ανεξαρτησία των παιδιών, καθώς το παιδί στο παιδαγωγικό περιβάλλον της Δανίας δε θεωρείται ανίκανο ή αδέξιο. Αυτό επιβεβαιώνεται και από τη Δανή παιδαγωγό (2), με τη φράση, «Όσα μπορεί ένα παιδί να κάνει, θα πρέπει να τα κάνει». Σε αντίθεση με το κοινό σημείο που αναδείχτηκε και από τους 4 συμμετέχοντες, φάνηκε επίσης και η διαφορά μεταξύ των στόχων αλλά και χαρακτηριστικών που επιδιώκουν οι παιδαγωγοί να αναπτύξουν τα παιδιά.

Η άποψη των ενηλίκων σχετικά με το HighScore και στοιχεία του

Όπως έχει αναφερθεί, το διεθνές παιδαγωγικό κέντρο Tinytots ακολουθεί αρκετά στοιχεία του αναλυτικού προγράμματος HighScore. Στις συνεντεύξεις λοιπόν, συζητήθηκε η άποψη των ενηλίκων σχετικά με το πρόγραμμα αυτό, πως ενισχύει την ανάπτυξη των παιδιών, πως οι δραστηριότητες αντίστοιχα ενισχύουν και υποστηρίζουν την ανάπτυξη τους καθώς και εάν θα αφαιρούσαν ή θα πρόσθεταν τμήματα των δραστηριοτήτων. Η ερευνήτρια αρχικά, έθεσε μια βάση σχετικά με τις γνώσεις, που είχαν οι ενήλικες για το HighScore. Κατά τη διάρκεια λοιπόν των συνεντεύξεων, αναδείχτηκε η οπτική του κάθε ερωτηθέντα σχετικά με θέματα του HighScore.

«Δε μπορείς να διδάξεις σε κάποιον να σκέπτεται, βασικά δε μπορείς να διδάξεις σε κανέναν τίποτα. Αλλά μπορείς να δημιουργήσεις ένα περιβάλλον, όπου επιτρέπεις να σκέπτονται (...). Τους λέμε τι να φάνε και που να φάνε, τι να φορέσουν και τέτοια πράγματα. Οπότε εδώ μπορούν να παρουσιάσουν κάποιες ιδέες τους και αν τους δώσεις την ευκαιρία να μάθουν, μπορούν να το πάρουν και να το αναπτύξουν με το δικό τους τρόπο. Άλλα πρέπει να σκεφτούν και αυτό μου αρέσει.»

Παιδαγωγός (2)

«Δε διαφέρει βασικά πολύ από άλλα αναλυτικά προγράμματα, τα οποία έχω χρησιμοποιήσει παλιότερα. Απλά πιστεύω πως το HighScore επικεντρώνεται

περισσότερο στις κοινωνικές και τις συναισθηματικές ικανότητες, επικεντρώνεται περισσότερο σε αυτό. Αλλά υποθέτω αυτός είναι ο κύριος λόγος.»

Παιδαγωγός (1)

«Ανεξαρτησία, φυσικά. Τους κάνει να γίνονται πιο εξωστρεφείς και άτομα με αυτοπεποίθηση και αυτό είναι ένα πιστεύω.»

Υπεύθυνη

Οι δυο παιδαγωγοί ανέφεραν πως γνώριζαν βασικά στοιχεία του HighScore, αλλά όχι πλήρως, όλο το αναλυτικό πρόγραμμά του. Η παιδαγωγός (1) ανέφερε, πως το αναλυτικό πρόγραμμα HighScore επικεντρώνεται στις κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες. Σύμφωνα με την Epstein (2012), αναγνωρίζεται η σημαντικότητα των κοινωνικών αλλά και συναισθηματικών σχέσεων. Τα παιδιά μαθαίνουν να κατανοούν τα συναισθήματα και τα δικαιώματα των άλλων παιδιών μέσα από το συμμετοχικό παιχνίδι. Ακόμη, αναγνωρίζεται ότι οι κοινωνικές σχέσεις προσφέρουν ευκαιρίες μάθησης – νοητικού, δημιουργικού, κινητικού αλλά και κοινωνικού επιπέδου (Epstein A. S., 2012; Epstein A. S., Relationships, 2012). Όπως τόνισε η παιδαγωγός (2), ακόμα μαθαίνει για το HighScore αλλά υπάρχουν αρκετά στοιχεία που της αρέσουν και συμφωνούν με τα δικά της πιστεύω στον τρόπο διαπαιδαγώγησης που εφαρμόζει. Τέτοια είναι το περιβάλλον, στο οποίο τα παιδιά είναι ελεύθερα να δοκιμάσουν νέα παιχνίδια, δραστηριότητες καθώς και να σκεφτούν ποιες είναι οι πραγματικές τους επιθυμίες. Όπως η Vogel (2001) υποστηρίζει, τα παιδιά έχουν πολύ λίγο έλεγχο στη ζωή τους, οι ενήλικες τους λένε συνεχώς τι να κάνουν. Με το PDR (plan-do-review), μπαίνουν σε θέση να έχουν τον έλεγχο, να παίρνουν αποφάσεις, να είναι ανεξάρτητα και υπεύθυνα χωρίς να εξαρτώνται από τους ενήλικες, παρά μόνο σε δύσκολες περιπτώσεις.

Το ερώτημα λοιπόν που προκύπτει, εφόσον δεν έχουν την κατάλληλη εκπαίδευση σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα του HighScore, είναι πως οι παιδαγωγοί και γενικά το προσωπικό, πραγματώνουν αληθινά και πιστά τα στοιχεία που ορίζει HighScore; Μπορεί άραγε κάποιος να διδάσκει ένα αναλυτικό πρόγραμμα χωρίς την απαραίτητη εκπαίδευση παρά μόνο από τη γνώση της θεωρίας; Το θέμα αυτό θα συζητηθεί και στη συνέχεια της ανάλυσης των συνεντεύξεων και των παρατηρήσεων.

Έπειτα, αφού αναδείχθηκαν οι γνώσεις, που είχαν οι ενήλικες σχετικά με το αναλυτικό πρόγραμμα HighScore, ρωτήθηκαν τι προσφέρει κατά την άποψη τους, το HighScore στην ανάπτυξη των παιδιών και στη συνέχεια πιο ειδικά το PDR (plan-do-review) και οι εβδομαδιαίες δραστηριότητες.

«Δημιουργεί ένα περιβάλλον, όπου πρέπει να σκεφτείς. Πρέπει να σκεφτείς, πρέπει να παρουσιάσεις τις ιδέες σου και να ακούσεις τι λένε οι άλλοι, οπότε απαιτείται έμπνευση και ξανά αυτοπεποίθηση να μιλήσεις μπροστά σε όλη την τάξη.»

Παιδαγωγός (2)

«Πιστεύω πρώτα απ' όλα είναι η γλώσσα. Το ανέφερα και προηγουμένως, τα παιδιά χτίζουν το λεξιλόγιο τους στα αγγλικά, διότι πολλά από αυτά δεν μιλούν αγγλικά. Οπότε πιστεύω αυτό είναι βασικό, το να αναπτυχθεί το λεξιλόγιο. Αλλά πιστεύω πως και το planning time, review time, είναι εξίσου σημαντικά καθώς χτίζουν τις επικοινωνιακές δεξιότητες, να περάσει το μήνυμα σου απέναντι και να έχεις αυτοπεποίθηση.»

Βοηθός παιδαγωγού

«Πιστεύω πως αναπτύσσονται οι χαρακτήρες τους, ποιο είναι το ενδιαφέρον τους; Τότε μπορούν να εξερευνήσουν τα ενδιαφέροντα τους. Έχω παρατηρήσει, πως κάποια δεν αναπτύσσουν τα ενδιαφέροντα τους λόγω της αδυναμίας τους στη γλώσσα (..)Ακόμη αναπτύσσεται η φαντασία τους, εάν τα ακούσεις, αλλά και πάλι χρειάζεται η παιδαγωγός να κάνει ερωτήσεις. Είναι απαραίτητο να βοηθήσουμε τα παιδιά, να αναπτύξουν τη φαντασία τους, τη δημιουργικότητα τους και να εξερευνήσουν.»

Παιδαγωγός (1)

Όσον αφορά τα προτερήματα του PDR (plan-do-review), η βοηθός παιδαγωγού με την παιδαγωγό (2), συμφώνησαν πως τα παιδιά αναπτύσσουν το λεξιλόγιο τους, τις επικοινωνιακές δεξιότητες τους και την αυτοπεποίθηση τους να μιλούν μπροστά σε άλλα άτομα. Η ανάπτυξη της γλώσσας και της επικοινωνίας στο αναλυτικό πρόγραμμα HighScore, κρίνεται απαραίτητη να κατανοηθεί από τους παιδαγωγούς που χρειάζεται να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον, στο οποίο θα ακούν

και θα μιλούν με τα παιδιά και θα τα εμπλέκουν σε ενδιαφέρουσες δραστηριότητες, όπου θα είναι πρόθυμα να μιλήσουν και να γράψουν σχετικά με αυτό (Erstein A. S., 2012). Στη συνέχεια η παιδαγωγός (1), αναφέρει πως προκειμένου να αναπτυχθεί το λεξιλόγιο αλλά και να αναδειχτεί η δημιουργικότητα και φαντασία του παιδιού, η παιδαγωγός οφείλει να κάνει ερωτήσεις, ώστε να προβληθούν οι σκέψεις και οι πράξεις των παιδιών. Πέρα από αυτό το κομμάτι, ανέφερε πως το HighScore, αναπτύσσει το χαρακτήρα και τα ενδιαφέροντα του παιδιού. Και οι τρεις ενήλικες συμφώνησαν, πως το PDR βοηθά το παιδί να αναπτύξει το λεξιλόγιο του. Όπως προαναφέρθηκε, το τμήμα του PDR προσφέρει ευκαιρίες στο παιδί, να εκφράσει σκέψεις, ιδέες, συναισθήματα και προθέσεις. Ιδίως τα παιδιά που μαθαίνουν τα αγγλικά ως δεύτερη γλώσσα (Vogel, 2001).

«Πιστεύω πως λαμβάνουμε υπ' όψιν μας ολόκληρο το παιδί και τις περιοχές ανάπτυξης που πρέπει να περάσουν κατά τη διάρκεια της εβδομάδας, για να δημιουργηθεί ένα ολοκληρωμένο άτομο. (..) Τα παιδιά εκτίθενται σε διάφορους τομείς μάθησης, ώστε να αναπτυχθούν σε ολοκληρωμένα άτομα και επίσης έτσι να μπορούν πουν, μου αρέσει η γιόγκα ή δε μου αρέσει η γιόγκα.»

Παιδαγωγός (2)

«Γιατί είναι πάντα καλύτερο, να τα εκθέτεις σε περισσότερες τομείς πέρα από τα μαθηματικά και τη γλώσσα, μαθηματικά, γλώσσα και μουσική, μαθηματικά, μουσική, τέχνες. Οπότε ποιο είναι το επόμενο; Εάν κάνεις τα ίδια πράγματα κάθε εβδομάδα, είναι καλό να έχεις επανάληψη αλλά είναι και βαρετό. (..) Άρα, εάν ένα παιδί έρχεται συνεχόμενα στο κέντρο, πιστεύω, πως θα ωφεληθεί αρκετά, γιατί υπάρχει ένα σύστημα. Το παιδί έρχεται σε επαφή με ένα μοτίβο, ένα σύστημα. “Γνωρίζει τι να περιμένει από το παιδαγωγικό κέντρο και τι αναμένεται από το ίδιο ” και τότε είναι πιο σίγουρο. “Εντάξει, μπορώ να κάνω αυτό και εκείνο” και η ζωή τους θα γίνει πιο οργανωμένη.»

Παιδαγωγός (1)

«Έχουμε έξι στόχους, όπως για παράδειγμα αναπτύσσεις τη λεπτή και αδρή κινητικότητα και τη γλώσσα, δεν είναι πως αναπτύσσουμε μόνο ένα πράγμα από μια δραστηριότητα. Οπότε μπορείς να αποκτήσεις πολλά από μια δραστηριότητα, για

παράδειγμα η μουσική και κίνηση. Η κίνηση βοηθά με την αδρή κινητικότητα και με τη μουσική μπορείς να αναπτύξεις το λεξιλόγιο. Κατά κύριο λόγο εξαρτάται από εσένα τι θέλεις να συμπεριλάβεις στη δραστηριότητα.»

Υπεύθυνη

Σχετικά με τις εβδομαδιαίες δραστηριότητες, φάνηκε να συμφωνούν και οι 4 ενήλικες πως στόχος αυτών, είναι η ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού. Τα παιδιά εκτίθενται σε διάφορες περιοχές και δραστηριότητες και αναπτύσσουν παραπάνω από μια δεξιότητα, ανάλογα με το στόχο της παιδαγωγού και σε ποιες ικανότητες θέλει να επικεντρωθεί η προσοχή. Σύμφωνα με την παιδαγωγό (1), έχει παρατηρήσει βελτίωση σε παιδιά λόγω του συστήματος που ακολουθείται στο παιδαγωγικό κέντρο. Η παιδαγωγός (2), υποστηρίζει πως το κάθε άτομο μπορεί να μάθει με διαφορετικό τρόπο, βλέποντας το, ακούγοντας το και κατά την άποψη της, το παιδαγωγικό κέντρο Tinytots προσφέρει αυτό στα παιδιά. Ακόμη, κατά την άποψη της θεωρεί, πως το αναλυτικό πρόγραμμα προσφέρει ένα περιβάλλον στα παιδιά, όπου μπορούν να εκφραστούν ελεύθερα και μέσα στο οποίο τους επιτρέπεται να σκεφτούν, να παρουσιάσουν τις ιδέες τους και να έχουν την ευκαιρία να μάθουν κάτι αναπτύσσοντας το με το δικό τους ξεχωριστό τρόπο.

Ενδιαφέρον παρουσίασε, πως η βοηθός παιδαγωγού θεώρησε, πως το αναλυτικό πρόγραμμα HighScore που ακολουθούν, έχει θετικά και αρνητικά. Με αυτό εννοώντας πως το πρόγραμμα που ακολουθούν, είναι γεμάτο και πως τα παιδιά είχαν την μια δραστηριότητα μετά την άλλη. Προσθέτοντας ακόμη πως κάποιοι γονείς προτιμούν μια απασχολημένη ημέρα ενώ κάποιοι άλλοι χαλαρή.

Τέλος, οι ενήλικες ρωτήθηκαν εάν κατά την άποψη τους θα ήθελαν να προσθαφαιρέσουν κάτι από το πρόγραμμα που χρησιμοποιούν σε καθημερινή βάση. Σε αντίθεση με την υπεύθυνη και την παιδαγωγό (2), που θεωρούσαν πως έχουν κάνει τις απαραίτητες αλλαγές, ανέφεραν προς το παρόν, δε θα άλλαζαν κάτι στο πρόγραμμα. Εκείνο που τόνισαν η υπεύθυνη και η παιδαγωγός (2), ήταν πως παρόλο που δε θεωρούν, πως χρειάζονται κάποιες αλλαγές στο πρόγραμμα, συμφώνησαν, πως όπου χρειάζεται γίνονται ελαστικοί, δοκιμάζουν νέα πράγματα, για το καλύτερο των παιδιών. Ενώ η παιδαγωγός (1), καθώς και η βοηθός θεωρούσαν, πως θα μπορούσαν να γίνουν κάποιες αλλαγές. Η παιδαγωγός (1) ανέφερε, πως δε θα πρόσθετε παραπάνω ώρες για γλώσσα, διότι οι μη ομιλητές αγγλικών θα πιεζόταν. Ακόμη, θα αφαιρούσε τις κοινωνικές επιστήμες προκειμένου να προσθέσει δραστηριότητες κινητικότητας, καθώς την περίοδο των αξιολογήσεων, είχε παρατηρήσει, πως κάποια παιδιά είχαν

λιγότερο προχωρημένες ικανότητες. Η βοηθός παιδαγωγός κατά την άποψη της θα πρόσθετε το message board, δηλαδή τον πίνακα που χρησιμοποιείται στο αναλυτικό πρόγραμμα HighScore. Στον πίνακα αυτό καταγράφεται το πρόγραμμα της ημέρας και τυχόν αλλαγές που μπορεί να προκύψουν, σκοπός του δε είναι να κρατά ενήμερα τα παιδιά

Η άποψη των ενηλίκων για το βασικό στοιχείο του δανέζικου συστήματος, όσον αφορά το παιχνίδι στον υπαίθριο χώρο καθώς και ο συνδυασμός του αναλυτικού προγράμματος HighScore με εκείνο της Δανίας

Οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν ποια ήταν η άποψη τους σχετικά με το κύριο χαρακτηριστικό του δανέζικου εκπαιδευτικού συστήματος, το να βγαίνουν δηλαδή τα παιδιά σε καθημερινή βάση σε υπαίθριο χώρο. Οι απαντήσεις σχετικά με το outdoor play φάνηκαν αρκετά ενδιαφέρουσες πάνω σε αυτό το θέμα.

«Πιστεύω πως το παιχνίδι στην ύπαιθρο είναι πολύ ωφέλιμο. Ο καθαρός αέρας είναι πάντα καλός για αυτά, ανοίγει τον εγκέφαλο και μπορείς να μάθεις καλύτερα. Τότε μπορείς να μάθεις με έναν πιο διασκεδαστικό τρόπο θα έλεγα. Όταν πηγαίνουν έξω, δεν κάθονται και κάνουν πράγματα, έτσι μαθαίνουν με έναν πιο ενδιαφέρον τρόπο. Ναι, θα έπρεπε να έχουν περισσότερο χρόνο για παιχνίδι.»

Υπεύθυνη

«Πιστεύω πως είναι πολύ καλό. Απλά είναι ελλιπές. Τι είναι αυτό που κάνουν έξω; Γιατί αυτό δεν είναι μέρος εκπαίδευσης. Αμα είναι μέρος του εκπαιδευτικού συστήματος τότε θα έπρεπε να παρέχουμε κάτι. Γιατί οργανώνουμε τις καλοκαιρινές δραστηριότητες, ώστε να βγαίνουμε περισσότερο έξω, αλλά τι υπάρχει έξω; Εάν απλά τους αφήσουμε ετσι ελεύθερα, δεν είναι στην πραγματικότητα τόσο ωφέλιμο για τα παιδιά. Αλλά εάν κάνουμε δραστηριότητες, για παράδειγμα “Σήμερα θα παίξουμε με το νερό έξω!”. Τότε θα γνωρίσουν, το νερό στη μορφή που έχει έξω.»

Παιδαγωγός (1)

«Πιστεύω πως είναι καταπληκτικό! Γιατί με αυτόν τον τρόπο θα βιώνουν κάθε είδος καιρού και τα παιδιά δε βλέπουν τα αρνητικά των καιρικών φαινομένων, δε τα νοιάζει, τους αρέσει το καλοκαίρι, τους αρέσει τα φθινόπωρο, τους αρέσουν όλα.

Εμείς είμαστε εκείνοι που βάζουμε λόγια στα στόματα τους “Ωω βρέχει..”, αν λέγαμε “Χέει! Ναι βρέχει!”. Θέλω να πω, πώς τότε μπορεί να το σκέπτοταν ετσι. (..) Όταν είναι ηλιόλουστα θα τρέξεις γύρω και θα κάνεις ποδήλατο και όταν χιονίζει, μπορείς να κάνεις έναν χιονάνθρωπο, υπάρχει πάντα κάτι, που μπορεί ασχοληθεί ένα παιδί έξω. Επίσης, τα παιδιά δε μπορούν να μένουν για οχτώ ώρες εντελώς ακίνητα, πρέπει να βγουν έξω. Χρειάζεται να εκτονωθούν, να βρίσκονται σε ένα χώρο, όπου οι ενήλικες δεν τα περιορίζουν. Έναν χώρο όπου μπορούν να τεντωθούν, χωρίς κάποιος να τους λέει σταμάτα αυτό ή εκείνο. Το μόνο πράγμα σχετικά με τον καιρό είναι πως οι παιδαγωγοί δε θα πρέπει να σκεφτούν: “Όχι πάλι. Φυσάει. Έχει κρύο”. Αλλά ζω στη Δανία και είμαι προετοιμασμένη.»

Παιδαγωγός (2)

«Μου αρέσει πολύ η ιδέα. Δεν είναι πάντα ευχάριστο να βγαίνεις έξω, έχει κρύο και... αλλά πιστεύω πως προσφέρει πολλά. Ο φρέσκος αέρας είναι καλός για εκείνα, χρειάζεται να παίζουν ότι καιρό και να κάνει και να κάνουν διαφορετικά πράγματα. Είναι καλό και αναπτύσσει τους μυς του σώματος των παιδιών.»

Βοηθός παιδαγωγού

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω, συμφώνησαν και οι τέσσερις πως είναι ωφέλιμο για τα παιδιά. Εκείνα που φανήκαν αρκετά ενδιαφέρον στην ερευνήτρια, ήταν αρχικά, πως η παιδαγωγός (1) θεωρούσε το παιχνίδι στον εξωτερικό χώρο να μεν θετικό αλλά το θεωρούσε μη δομημένο και μη εκπαιδευτικό, το οποίο διέφερε σημαντικά από τις απόψεις των άλλων συμμετεχόντων. Ακόμη, η βοηθός παιδαγωγού ανέφερε σύντομα, πως δεν της είναι πάντα ευχάριστο, που πρέπει να βγαίνουν σε υπαίθριο χώρο, λόγω του κρύου. Οι υπόλοιποι συμμετέχοντες ανέφεραν αρκετά θετικά και ωφέλιμα στοιχεία κατά την άποψη τους, τα οποία αναπτύσσουν τα παιδιά, όσο βρίσκονται σε εξωτερικό χώρο. Κάποια από αυτά είναι, πως βιώνουν όλα τα είδη του καιρού και πειραματίζονται με τα φαινόμενα αυτού στο παιχνίδι τους, μαθαίνουν με διαφορετικό τρόπο, όπως το να αναμειγνύουν υλικά που συναντούν έξω. Ακόμη, αναφέρθηκαν πως είναι απαραίτητο να βγαίνουν έξω, προκειμένου να αναζωογονηθούν, να εισπνέουν καθαρό αέρα και να εξωτερικεύουν την ενέργεια τους χωρίς κανόνες. Κατανοείται λοιπόν, η σημαντικότητα να έρχονται τα παιδιά σε καθημερινή βάση σε επαφή με χώρους στην υπαίθρο καθώς και η μακρά παράδοση των βόρειων χωρών, να δίνουν ευκαιρίες για παιχνίδι και την ελευθερία να είναι ενεργά σε διαφορετικά είδη εξωτερικών χωρών. Αυτό τονίζεται και από το αναλυτικό

πρόγραμμα της Δανίας με την παρακάτω δήλωση: “Τα παιδιά στα ECEC κέντρα να έχουν την ευκαιρία, να βιώνουν τη χαρά, περνώντας χρόνο στη φύση, σε διάφορες εποχές και να αναπτύσσουν ένα σεβασμό για τη φύση και το περιβάλλον» (Sandseter E. L., 2017).

Έπειτα συζητήθηκε, πως κατά την άποψη των συμμετεχόντων συνδυάζεται το αναλυτικό πρόγραμμα HighScore με εκείνο της Δανίας. Προσφέρει άραγε περισσότερα οφέλη ή λιγότερα;

«Πιστεύω, πως με κάποιον τρόπο τους δίνουμε περισσότερες επιλογές, ακολουθούμε τις οδηγίες τους κράτους από τον νόμο αλλά έχουμε προσθέσει επίσης τα μαθηματικά και τα φωνητικά, τα οποία δεν γίνονται (σε παιδικούς σταθμούς της Δανίας), κερδίζουν κάτι επιπλέον από εκεί. Οπότε το HighScore συνδυάζει τη δομή του με τις οδηγίες του κράτους.»

Υπεύθυνη

«Δε γνωρίζω εάν το δανέζικο αναλυτικό πρόγραμμα είναι περιοριστικό ή όχι. Γιατί δε γνωρίζω τελείως το αναλυτικό πρόγραμμα της Δανίας. Πιστεύω πως το HighScore είναι ένα καλό αναλυτικό πρόγραμμα και είμαι σίγουρη για αυτό, επειδή η Δανία κατατάσσεται πολύ καλά στον τομέα της εκπαίδευσης και επίσης έχει ένα πολύ καλό σύστημα. Δε πιστεύω πως είναι αντίθετα μεταξύ τους, απλά χρειάζεται να υπάρχει εξισορρόπηση των δυο.»

Παιδαγωγός (1)

«Θεωρώ πως το HighScore δίνει περισσότερη δομή, καθότι κλίνει περισσότερο προς σχολείο. Στα Δανικά παιδαγωγικά κέντρα τους έχει γίνει ενημέρωση από τα σχολεία, πως δεν επιθυμούν εμάς, να τους μαθαίνουμε γράμματα και αριθμούς, διότι χρειάζεται αργότερα να τους τα μάθουν με το δικό τους τρόπο. Είμαστε πολύ δημιουργικοί στα παιδαγωγικά κέντρα, επικεντρωνόμαστε να είμαστε όλη μέρα έξω, σε εκδρομές και προάγουμε την ανεξαρτησία που είναι πολύ σημαντική για εμάς. Οπότε, όταν ξεκινούν το σχολείο, μπορούν να είναι ανεξάρτητα, να βάλουν τα ρούχα μόνα τους και να κατανοήσουν το μήνυμα. Μπορούν να είναι αυτόνομα. Οπότε, ναι πιστεύω πως είναι τέλειο, καθώς τους δίνουμε ένα περιβάλλον και την ευκαιρία να κτίζουν κάτι και αυτό το κάνουμε με τόσο ωραίο τρόπο.»

Παιδαγωγός (2)

«(Μεγάλη παύση και κατεβαίνει ο τόνος της φωνής). Πιστεύω πως πραγματικά εξαρτάται, το πως το βλέπεις. Θα ήθελα να πιστεύω, πως κάνουμε καλό αλλά πληροφορείσαι σε άρθρα και σε βίντεο, πως το λιγότερο είναι καλύτερο. Θα ήθελα να πιστεύω πως κάνουμε καλό (παύση) ότι τα βοηθάμε με το να εκθέτονται σε αρκετά...(παύση- κατεβαίνει ο τόνος της φωνής).. αλλά αυτό μπορεί να γίνεται κουραστικό και να μπερδεύει τα νέα παιδιά.»

Βοηθός παιδαγωγού

Στις παραπάνω συζητήσεις λοιπόν, δόθηκαν οι απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με τον συνδυασμό του HighScore και του δανέζικου εκπαιδευτικού συστήματος. Πρώτα απ' όλα οι απόψεις που καταγραφήκαν από τους συμμετέχοντες, συμφωνούσαν πως το HighScore προσέφερε περισσότερη δομή στο πρόγραμμα που ακολουθούν. Σύμφωνα με το HighScore FAQ, θεωρείται πως τα παιδιά είναι σε θέση να θεμελιώσουν τις γνώσεις τους μέσω των αλληλεπιδράσεων τους με τον κόσμο και το ανθρώπους γύρω τους. Κατά την υπεύθυνη, το αναλυτικό πρόγραμμα HighScore, προσέφερε περισσότερες επιλογές στα παιδιά, ενώ κατά τη βοήθo παιδαγωγού το ζήτημα αυτό φάνηκε να τη διχάζει φανερά. Αnéφερε, πως θέλει να πιστεύει, πως κάνουν καλό και προσπαθούν να τα εκθέτουν σε αρκετές τομείς μάθησης, από την άλλη όμως εξαρτάται πως το αντιλαμβάνεται κανείς, καθώς πληροφορείται από άρθρα, όπου υποστηρίζεται πως το λιγότερο είναι καμιά φορά καλύτερο. Σε αντίθεση με τη παιδαγωγό (2) που κατάγεται από τη Δανία, η παιδαγωγός (1) καταγόμενη από Ινδονήσια, δε γνώριζε πλήρως τις οδηγίες της Δανίας όσο αφορά το αναλυτικό πρόγραμμα, αλλά λόγω της φήμης που κατέχει, θεωρεί πως και τα δυο αναλυτικά προγράμματα είναι ένας καλός συνδυασμός, που μπορεί να συνδυάζονται. Η παιδαγωγός (2) γνωρίζοντας σε βάθος τις οδηγίες του κράτους τόνισε τις διαφορές ανάμεσα στα δυο αναλυτικά προγράμματα που υπάρχουν και υποστήριξε πως το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που έχουν δημιουργήσει προσφέρει αρκετά στοιχεία στα παιδιά τα οποία αποκτούν αρκετά εφόδια στην πορεία τους.

Η αντίληψη και η υποστήριξη των ενηλίκων σε σχέση με το παιχνίδι

Στη συνέχεια και το τέλος των συζητήσεων, η ερευνήτρια ρώτησε τους συμμετέχοντες, ποια ήταν η άποψη τους σχετικά με το παιχνίδι και πως οι ίδιες καθοδηγούν τα παιδιά κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού.

«Τι είναι παιχνίδι; Το παιχνίδι θα έπρεπε να είναι διασκεδαστικό, παιχνίδι είναι όταν μαθαίνεις κάτι αλλά ταυτόχρονα δε ξέρεις, ότι μαθαίνεις. Γιατί, όταν παίζεις με ένα φίλο, μπορεί να μαλώνετε, γιατί σου παίρνει το παιχνίδι ή το παίρνεις εσύ. Μάλλον βλέπουν την έκφραση του προσώπου των παιδιών, και κάποιες φορές σκέπτονται, γιατί όντως σκέπτονται, μάλλον είναι στενοχωρημένος, (..) εάν δε το δώσω θα βρεθώ μπλεγμένος. Οπότε μαθαίνουν έτσι με έναν τέτοιο τρόπο.»

Υπεύθυνη

«Τι θα έπρεπε να είναι το παιχνίδι για τα παιδιά; Θεωρώ, πως το παιχνίδι είναι να περνάς καλά. Και τα παιδιά θα έπρεπε πραγματικά να περνούν καλά, εννοώ να βιώνουν, τι είναι διασκέδαση. Αλλιώς δε θα παίζουν, απλά θα κάνουν κάτι. Όπως όταν λέω, τώρα θα παίζουμε, θα φτιάξουμε κάτι, το οποίο δεν είναι στην πραγματικότητα παιχνίδι αλλά το χαρακτηρίζω σαν παιχνίδι.»

Παιδαγωγός (1)

«Είμαι πεπεισμένη, πως το παιχνίδι για τα παιδιά είναι απόλυτα απαραίτητο για την ευημερία τους. Όταν παίζουν, βιώνουν πολλά συναισθήματα. Όταν παίζουν, παίζουν με τα συναισθήματα που έχουν εκείνη τη στιγμή, εάν βιώνουν εκείνη τη στιγμή λύπη, χαρά, φιλία, δυσκολία ή κάτι άλλο, συχνά τα εκδραματίζουν. Κάποιες φορές το παιχνίδι μπορεί να είναι διασκεδαστικό ή σοβαρό και αυτό είναι ένας τρόπος, όπου μπορούν να το εξωτερικεύσουν μέσα απο το παιχνίδι. Οπότε πιστεύω, πως το παιχνίδι είναι πολύ σημαντικό για τα παιδιά, επειδή εξερευνούν όλα τα είδη συναισθημάτων και επίσης δοκιμάζουν να τα βγάζουν πέρα.»

Παιδαγωγός (2)

«Καλή ερώτηση, δεν το είχα σκεφτεί πότε αυτό.. (μεγάλη παύση), πιστεύω πως θα έπρεπε να είναι διασκεδαστικό.»

Βοηθός παιδαγωγού

Οι παραπάνω απαντήσεις των συμμετεχόντων λοιπόν, συμφωνούσαν στο γεγονός, πως το παιχνίδι πρέπει να είναι διασκεδαστικό. Η παιδαγωγός (2) τόνισε τη σημαντικότητα του για το παιδί, καθώς μέσα από το παιχνίδι βιώνει, εκφράζει συναισθήματα και ακόμη αναπτύσσει φίλιες μεταξύ των συνομήλικων του. Από την άλλη, η υπεύθυνη ανέφερε, πως το παιχνίδι είναι ένας διαφορετικός τρόπος μάθησης όπου το παιδί δε

γνωρίζει, πως στην ουσία μαθαίνει. Ακόμη, η παιδαγωγός (1) δήλωσε πως ενώ το παιχνίδι πρέπει να είναι διασκεδαστικό, η ίδια κατά τη διάρκεια των SGT-LGT χαρακτηρίζει τις δραστηριότητες ως παιχνίδι, ώστε να φανεί στα παιδιά πιο διασκεδαστικό. Εκείνο που με ενδιαφέρον αναδείχθηκε, ήταν πως η βοήθος παιδαγωγού, δεν είχε συλλογιστεί ποτέ, πως θα έπρεπε να είναι το παιχνίδι για τα παιδιά. Όπως δήλωσε η παιδαγωγός (2), το παιχνίδι είναι ζωτικής σημασίας καθώς δημιουργείται ένα ασφαλές περιβάλλον μέσα στο οποίο, το παιδί είναι ασφαλές να εκφράσει τα συναισθήματα τους χωρίς τις συνέπειες του πραγματικού κόσμου.

Έπειτα, οι ενήλικες ερωτήθηκαν πως καθοδηγούν το παιδί κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού.

«Πιστεύω πως είναι πολύ σημαντικό να καθοδηγήσεις το παιδί στο παιχνίδι, επειδή δε γνωρίζουν τα πάντα. Αρκετά παιδιά είναι εξοικειωμένα και ειδικά όταν υπάρχουν αρκετά παιχνίδια τριγύρω, τότε αποσπάται η προσοχή τους, δε γνωρίζουν, που να πάνε και πηγαίνουν από το ένα παιχνίδι στο άλλο. Είναι ευθύνη σου να δείξεις στο παιδί, τι είναι το θετικό στο παιχνίδι αυτό, πως μπορούμε να κάνουμε πιο ενδιαφέρον πράγματα με αυτό και όταν βλέπεις το παιδί πως παίζει, σταδιακά απομακρύνεσαι. Αλλά η καθοδήγηση είναι πολλή σημαντική για ένα παιδί.»

Υπεύθυνη

«Είναι πολύ υποκειμενικό, εξαρτάται από τα παιδιά, εάν πραγματικά είναι εύκολο να συνεχίζουν να παίζουν ή όχι. Είναι πολύ βασικό στοιχείο του χαρακτήρα τους. Και επίσης πόσο χρονικό διάστημα βρίσκονται στο παιδαγωγικό κέντρο, καθώς και αν έχουν εκτεθεί σε ένα σύστημα, που τους έχει περάσει το μήνυμα: “Μην εγκαταλείπεις, προσπάθησε ξανά”. Τότε έχουν μάθει υποσυνείδητα να προσπαθούν, μέχρι να επιτύχουν. (..) Εννοώ, πως ετσι μαθαίνεις από τα λάθη, οπότε διδασκαλία δεν είναι πάντα καθοδήγηση, γιατί τα παιδιά πρέπει να μάθουν από μόνα τους, αυτός είναι ο καλύτερος τρόπος μάθησης πιστεύω.»

Παιδαγωγός (1)

«Νομίζω πως το κάνω καθημερινά, όταν με προσεγγίζουν, θα τους πω, πήγαινε πίσω στους φίλους σου, ή όταν μου λένε πως κάποιος φίλος πήρε το παιχνίδι του θα τους πω, τότε γιατί δεν τους το είπες; Και θα με κοιτάζουν με αμηχανία. Ύστερα θα πάνε στους φίλους και θα του φωνάξουν “Όχι ευχαριστώ!”. Και το άλλο άτομο θα

ανταποκριθεί “Τι;!”. Κάποια χρειάζονται παρακίνηση και κάποια όχι, αυτό είναι που κάνουμε. Μπορούν να δοκιμάσουν πράγματα μαζί, εννοώ πως η φιλία είναι σημαντικό μάθημα και θα έπρεπε να τη μάθουν εάν δε τη ξέρουν.»

Παιδαγωγός (2)

Σύμφωνα με την υπεύθυνη, η καθοδήγηση είναι ένας σημαντικός ρόλος της παιδαγωγού, όπου βοηθά το παιδί να ερευνήσει με διάφορους τρόπους το παιχνίδι. Κατά την παιδαγωγό (1), ο τρόπος καθοδήγησης είναι υποκειμενικός καθώς είναι στο χαρακτήρα του παιδιού εάν θα εγκαταλείψει γρήγορα ή όχι, παρόλα αυτά είναι μια διαδικασία μάθησης. Φαίνεται λοιπόν, πως η υπεύθυνη και η παιδαγωγός (1) συμφωνούν πως είναι σημαντικό να καθοδηγείς τα παιδιά στο παιχνίδι, είτε να τους δείξεις τον τρόπο είτε να τα «σπρώξεις» προς το σωστό δρόμο. Πρέπει όμως, όταν κρίνει η παιδαγωγός να απομακρυνθεί και να αφήσει το παιδί, να συνεχίσει μόνο του. Αντίθετα η παιδαγωγός (2), ανέφερε πως θα τους καθοδηγούσε πίσω στους φίλους του, για να βρουν τη λύση μεταξύ τους. Η αξία της φιλίας θεωρεί πως είναι σημαντική καθώς μέσα από τυχόν δυσκολίες που ίσως προκύψουν, οι φίλοι μπορούν να αλληλοβοηθηθούν. Σύμφωνα με το Lester και Russell (2010), οι ενήλικες οφείλουν να είναι προσεκτικοί να μην κυριαρχούν στο χώρο όπου πραγματοποιείται το παιχνίδι καθώς και να μη παίρνουν τον έλεγχο του παιχνιδιού.

Με την ανάλυση δεδομένων που πραγματοποιήθηκε από τις απομαγνητοφωνημένες συζητήσεις, αναδείχθηκαν αρκετά ενδιαφέροντα σημεία, τα οποία θα συζητηθούν αργότερα στο κεφάλαιο της συζήτησης.

6.2. Ανάλυση δεδομένων: Παρατηρήσεις

Στο σημείο αυτό, θα αναλυθούν τα δεδομένα των παρατηρήσεων που πραγματοποιήθηκαν από την ερευνήτρια και επεξεργαστήκαν με τις τεχνικές ανάλυσης δεδομένων περιεχομένου.

Έτσι λοιπόν, από το σύνολο των δεδομένων θα παρουσιαστούν σύμφωνα με τους θεματικούς άξονες, που βασίστηκαν οι παρατηρήσεις, οι παρακάτω στόχοι:

1. Η διαδικασία του πρωινού κύκλου, των δραστηριοτήτων και του ελεύθερου παιχνιδιού στον εξωτερικό χώρο.
2. Η στάση των παιδαγωγών προς τα παιδιά, πως ενθαρρύνουν ή αποθαρρύνουν αντίστοιχα, τις αποδεκτές ή μη αποδεκτές συμπεριφορές, καθώς και ο τρόπος που προάγουν τη μάθηση μέσα από τις δραστηριότητες.
3. Στόχοι και τομείς ανάπτυξης κάθε δραστηριότητας

Σκοπός των παρατηρήσεων ήταν, να αναδειχθεί, πως οι ικανότητες των παιδιών αναπτύσσονται και υποστηρίζονται μέσα από τις δραστηριότητες, που πραγματοποιούνται στο παιδαγωγικό κέντρο, με στόχο την ολοκληρωμένη ανάπτυξη τους. Οι δραστηριότητες που καταγράφηκαν ήταν αλφαριθμητισμός, μαθηματικά, μουσική και κίνηση, καλλιτεχνικά, επιστήμες, θεατρικό παιχνίδι, αρτοποιία, γιόγκα, ελεύθερο παιχνίδι, plan-do-review, παιχνίδι στον εξωτερικό χώρο, πρωινός κύκλος καθώς και επίσκεψη σε πάρκο που ήταν μέρος του καλοκαιρινού προγράμματος του παιδικού σταθμού. Από τα παραπάνω θα αναφερθούν συγκεκριμένες και οι πιο σημαντικές παρατηρήσεις.

Οι παρατηρήσεις λοιπόν, χωρίστηκαν σε δυο κατηγορίες σε εκείνες που πραγματοποιούνταν με τις δυο τάξεις (stars and hearts) και σε εκείνες που πραγματοποιούνταν χωριστά. Δηλαδή, το κομμάτι του πρωινού κύκλου και του ελεύθερου παιχνιδιού στον υπαίθριο χώρο είναι όταν οι δυο τάξεις βρίσκονται στον ίδιο χώρο. Ενώ στα τμήματα SGT- LGT οι τάξεις stars and hearts ήταν χωριστά.

Η διαδικασία του πρωινού κύκλου, των δραστηριοτήτων και του ελεύθερου παιχνιδιού στον εξωτερικό χώρο

Ο πρωινός κύκλος πραγματοποιούνταν στην αρχή της ημέρας, όταν είχαν συγκεντρωθεί τα περισσότερα παιδιά, στην αναμενόμενη ώρα. Η διαδικασία του

πρωινού κύκλου ήταν αρκετά πλούσια σε στοιχεία. Πρώτα απ' όλα, δινόταν η ευκαιρία σε ένα παιδί, να καλημερίσει τους υπόλοιπους φίλους του, στη συνέχεια να αναφέρει τι καιρό είχαν τη συγκεκριμένη ημέρα καθώς και τι ρούχα, αξεσουάρ άρμοζαν στο είδος του καιρού. Εκείνο όμως που τράβηξε την προσοχή στην ερευνήτρια, είναι πως υπήρχε μια λίστα με τα ονόματα των παιδιών της κάθε τάξης. Αυτή λοιπόν, εκτός του ότι εμφάνιζε τις παρουσίες χρησίμευε και ως σειρά προτεραιότητας για το παιδί που θα επιλεγόταν κάθε ημέρα, για να καλημερίσει τους φίλους του. Φαίνεται λοιπόν πως διατηρούταν μια ισότητα στη δημοκρατική διαδικασία αυτή, χωρίς να υπάρχουν προτιμήσεις παιδιών. Όπως έχει αναφερθεί στο κεφάλαιο 2.2, το στοιχείο της δημοκρατίας και της ισότητας, είναι αξίες που δίνονται έμφαση στο κράτος της Δανίας. Οι αξίες αυτές όπως είναι φυσικό έχουν αφομοιωθεί και στους παιδικούς σταθμούς του κράτους, με την παιδαγωγική αντίληψη, πως εάν επιθυμούν δημοκρατικά παιδιά τότε θα πρέπει αντίστοιχα και οι ίδιοι να παρέχουν ίσες ευκαιρίες (Sandseter E. L., 2017).

Ακόμη, κατά τη διάρκεια του πρωινού κύκλου η διαδικασία περιελάμβανε αρκετά στοιχεία ανάπτυξης του λεξιλογίου των παιδιών. Αυτό αρχικά γινόταν με τη σύνδεση γραμμάτων (letter links), που γινόταν χρήση στο όνομα κάθε παιδιού.

Για παράδειγμα, Όνομα: Katherine → Kangaroo (letter link)

Όπως αναφέρεται στο HighScope (Home,2017), τα letter links χρησιμοποιούνται στο αναλυτικό πρόγραμμα HighScope, για να αναγνωρίζονται υπάρχοντα των παιδιών, σημάδια, λίστες και διάφορα άλλα. Στο παιδαγωγικό κέντρο Tinytots γινόταν χρήση των letter links για τα υπάρχοντα των παιδιών, να αναγνωρίζουν δηλαδή τα ίδια σε ποιο κουτί είναι οι δημιουργίες τους. Με τη βοήθεια των letter links, τα παιδιά αρχίζουν να αναγνωρίζουν πως οι ήχοι και τα γράμματα της αλφαβήτας συνδέονται. Επιπρόσθετα, η ανάπτυξη του λεξιλογίου πραγματοποιείται με τραγούδια που τραγουδούν καθημερινά, για την εκμάθηση των ονομάτων των παιδιών και λέξεων σχετικά με το καιρό, τις ημέρες κλπ.

Ακόμη, εκείνο που αναδύθηκε σε μεγάλο βαθμό από τις παρατηρήσεις, ήταν πως οι παιδαγωγοί έδιναν σαφές οδηγίες στα παιδιά, για εκείνα που επρόκειτο να πραγματοποιήσουν ή να επακολουθήσουν. Χρησιμοποιούσαν απλό, κατανοητό και σύντομο λεξιλόγιο, χωρίς περιττές πληροφορίες. Οι ξεκάθαρες οδηγίες χρησιμοποιούνταν τόσο τις δραστηριότητες όσο και στο παιχνίδι στον εξωτερικό χώρο.

Πιο συγκεκριμένα στα τμήματα των Small group time (SGT), Large group time (LGT) ή αλλιώς δραστηριότητες όπως θα αναφέρονται και στη συνέχεια, οι σαφείς οδηγίες είναι σημαντικό κομμάτι. Έχοντας λοιπόν την προσοχή των παιδιών, οι παιδαγωγοί εξηγούσαν, δείχνοντας παράλληλα τα υλικά που θα αξιοποιήσουν μετέπειτα. Στα τμήματα των SGT- LGT, όπως έχει αναφερθεί, ένα σημαντικό κομμάτι είναι η ενεργός μάθηση, κατά την οποία τα παιδιά δοκιμάζουν τις ιδέες τους και απαντούν στα ερωτήματα τους. Αυτό πραγματοποιείται, όταν το παιδί έρχεται σε επαφή με νέα υλικά, τα εξερευνεί με τον δικό του τρόπο και με την καθοδήγηση της παιδαγωγού (HighScore, Home,2017). Σε αρκετές δραστηριότητες που παρατηρήθηκαν, τα παιδιά έρχονταν σε επαφή με νέα υλικά τα οποία με την καθοδήγηση της παιδαγωγού, συνδυάζονταν με άλλες γνώσεις όπως μαθηματικά, μουσική, καλλιτεχνικά. Για παράδειγμα, η παιδαγωγός στο τμήμα του SGT των hearts, με κύρια δραστηριότητα τα μαθηματικά, χρησιμοποίησε μουσικά όργανα με συνδυαστικό τρόπο. Το θέμα της εβδομάδας ήταν οι αισθήσεις και εκείνη την ημέρα η αίσθηση της ακοής. Εφόσον άκουγαν, έρχονταν σε επαφή και ήταν σε θέση να αναγνωρίζουν τα μουσικά όργανα και έτσι ακολούθησε το επόμενο κομμάτι της δραστηριότητας. Τους ζήτησε λοιπόν, να αναγνωρίσουν τον αναγραφόμενο αριθμό στον πίνακα και έπειτα να τον παίξουν στο μουσικό όργανο.

Παιδαγωγός: Θέλω να «χτυπήσεις» όσες φορές δείχνει εδώ (δείχνει τον αριθμό τέσσερα στον πίνακα)

Παιδί(8): 4! «Χτυπά» προσεκτικά το μουσικό όργανο, μετρώντας από μέσα της τον αριθμό.

Η παραπάνω αναφορά δείχνει πως οι παιδαγωγοί μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά στο επίπεδο που βρίσκονται και να τα ωθήσουν να δοκιμάσουν πιο προχωρημένη σκέψη και συλλογισμό (Epstein A. S., 2009).

Η ενεργός μάθηση όμως, στο παιδαγωγικό κέντρο Tinytots δεν παρατηρήθηκε σε όλες τις παιδαγωγούς. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, οι δραστηριότητες να είναι κάποιες φορές πιο απαιτητικές για την ηλικία τους ή ακόμη και η παιδαγωγός να επιμένει περισσότερο σε συνεσταλμένα παιδιά, κάτι αντίθετο από εκείνο που προτείνει το αναλυτικό πρόγραμμα HighScore. Φυσικά, ο βαθμός χρήσης της ενεργούς μάθησης επηρεάζεται από το γεγονός, πως το παιδαγωγικό κέντρο Tinytots δεν ακολουθεί πλήρως το αναλυτικό πρόγραμμα HighScore. Έχει πάρει αρκετά στοιχεία του HighScore και τα έχει αφομοιώσει με τις οδηγίες του κράτους και τυχόν αλλαγές που έκριναν οι παιδαγωγοί πως είναι απαραίτητες.

Αυτό επηρεάζει ακόμη και τα τμήματα των SGT-LGT, τα οποία δεν λειτουργούν όπως ορίζει το αναλυτικό πρόγραμμα HighScore. Όπως έχει αναφερθεί στο κεφάλαιο 3.6, το SGT έχει χρονική περίοδο 15 λεπτών, με 10 παιδιά και συστήνει υλικά, τα οποία επιτρέπουν στο παιδί, να εξερευνήσει ελεύθερα με το δικό του τρόπο (Erstein A. S., 2009). Ενώ το LGT με χρονική περίοδο 15 λεπτών, αποτελείται από 20 παιδιά και πραγματοποιούνται δραστηριότητες ως κοινές εμπειρίες δηλαδή, παραμύθια, μουσική και κίνηση (HighScore, Home,2017). Στο παιδαγωγικό κέντρο Tinytots, έχουν μεν κρατήσει την ονομασία και το είδος των δραστηριοτήτων, δηλαδή στο SGT η εργασία είναι ατομική, ενώ στο LGT θεωρείται ομαδική. Η χρονική περίοδος δε, είναι 45 λεπτά για κάθε SGT, LGT καθώς και ο αριθμός των παιδιών παραμένει ίδιος σε κάθε τμήμα, δηλαδή 15 παιδιά. Είναι φανερό λοιπόν, πως ο τρόπος που λειτουργούν τα τμήματα SGT-LGT στο κέντρο Tinytots, έχουν μετατραπεί από εκείνο που ορίζει το αναλυτικό πρόγραμμα HighScore. Παρόλα αυτά οι δραστηριότητες στο παιδαγωγικό κέντρο Tinytots, προσφέρουν ένα μεγάλο εύρος εμπειριών στα παιδιά σε αρκετούς τομείς. Η φιλοσοφία του κέντρου, να προσφέρει στα παιδιά δυνατότητες μάθησης και εμπειρίες, με στόχο την ολόπλευρη ανάπτυξη, αναδεικνύεται από το πλήθος δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται στο κέντρο (Tinytots, 2017).

Επιπρόσθετα, η διαδικασία του Plan-Do-Review (PDR) όπως ορίζει η Vogel (2001), κρατά μια χρονική περίοδο συνολικά 90 λεπτών και σκοπός είναι να σχεδιάσουν πλάνα, που προέρχονται από ιδέες και ενδιαφέροντα των παιδιών. Αυτό το κομμάτι στο προσχολικό κέντρο Tinytots διατηρείται, ωστόσο έχει μικρότερη χρονική περίοδο στα 60 λεπτά. Εκείνα όμως που διαφέρουν αρκετά από το PDR του HighScore, είναι αρχικά, πως τα παιχνίδια δεν επιτρέπεται να μεταφέρονται σε άλλους χώρους, προκειμένου να μην ανακατεύονται. Περιορίζοντας έτσι το παιχνίδι, τις δυνατότητες επέκτασης και ανάπτυξης του παιδιού σε νοητικό, κοινωνικό και συναισθηματικό τομέα.

Ακόμη, αρκετά σημαντικό είναι πως κατά τη διάρκεια του PDR, υπάρχει μια παιδαγωγός για τη διαδικασία του planning και review, με 15 παιδιά. Η Vogel (2001), αναφέρει πως τα παιδιά χωρίζονται σε μικρές ομάδες με έναν ενήλικα, για τη δημιουργία πλάνου και έπειτα την επανεξέταση των εμπειριών τους. Αυτό βοηθά τα παιδιά, να μη κουράζονται και χάνουν τη προσοχή τους κατά τη διάρκεια του planning και review, όπως παρατηρήθηκε ως ένα βαθμό στο προσχολικό κέντρο Tinytots.

Παιδί(6): (Ξεκινά να μιλά με ένα παιδί δίπλα της, μετά από οχτώ λεπτά του planning time)

Παιδαγωγός: Σταμάτα να μιλάς και κάτσε λίγο πιο πέρα.

Παιδί(6): (Υστερα από τέσσερα λεπτά, παίζει με τα πόδια της)

Παιδαγωγός: Κάτσε σταυροπόδι σε παρακαλώ.

Όπως φαίνεται παραπάνω, τα παιδιά είναι δύσκολο να παραμείνουν ακίνητα για όλο το χρονικό διάστημα, αυτό έχει ως αποτέλεσμα η παιδαγωγός να χρειαστεί, να επιφέρει την τάξη στο χώρο αρκετές φορές. Όπως υποστηρίζουν οι Kernan και Devine (2009), η κινητικότητα των παιδιών είναι ένα αναπόσπαστο κομμάτι της φύσης τους και πως το να περιμένουν οι παιδαγωγοί, τα παιδιά να μη κούνιούνται είναι σαν να περιμένουν να μην αναπνέουν.

Επίσης, βασικό είναι πως κατά τη διάρκεια της εργασίας των παιδιών στο κέντρο Tinytots, η παιδαγωγός παρατηρεί τα παιδιά αλλά δεν τα προσεγγίζει, με σκοπό να αναπτύξει και να επεκτείνει το παιχνίδι τους. Σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα HighScore, οι ενήλικες είναι αρκετά απασχολημένοι καθώς συμμετέχουν στο παιχνίδι των παιδιών. Εκτός από το να παρατηρούν, οι ενήλικες ακούν και συνομιλούν με τα παιδιά και χρησιμοποιούν συχνά τις παρατηρήσεις τους, για να συστήνουν υλικά και ιδέες, ώστε να επεκτείνουν το παιχνίδι (Vogel, 2001). Μολονότι δεν υπάρχει αρκετό προσωπικό για να δημιουργηθούν μικρές ομάδες, οι παιδαγωγοί θα μπορούν να εμπλέκονται κατά τη διάρκεια της εργασίας των παιδιών.

Το ερώτημα λοιπόν, που δημιουργείται ύστερα από τις αναφερθέντες διαφορές, είναι πως επιτυγχάνεται η ολοκληρωμένη ανάπτυξη των παιδιών, παρότι υπάρχουν αλλαγές στην υλοποίηση του αναλυτικού προγράμματος HighScore; Αρχικά, στα τμήματα των SGT-LGT τα παιδιά έρχονται σε επαφή με διαφόρου τύπου δραστηριοτήτων. Όπως, μουσική και κίνηση, καλλιτεχνικά, επιστήμες, θεατρικό παιχνίδι, αρτοποιία, γιόγκα και κοινωνικές επιστήμες. Η κάθε μια δραστηριότητα έχει διαφορετικό στόχο και αναπτύσσει διαφορετικούς τομείς ανάπτυξης. Οι δραστηριότητες αυτές πραγματοποιούνται κάθε εβδομάδα ή κάθε δεύτερη εβδομάδα, δημιουργώντας μια επανάληψη και εξάσκηση ικανοτήτων. Επίσης, οι περιοχές ή αλλιώς γωνιές, στο χώρο της τάξης δεν αρκούνται μόνο σε αυτές του HighScore αλλά έχουν εμπλουτιστεί από τις παιδαγωγούς, με αποτέλεσμα να εξασκούνται νέες ικανότητες των παιδιών και να έχουν μια πολύπλευρη ανάπτυξη. Τέτοιες περιοχές είναι με τα πάζλ, το σπίτι που περιλαμβάνει το χώρο της κουζίνας και του δωματίου, οι περιοχές λεπτής, αδρής κινητικότητας και της επιστήμης. Όπως φαίνεται τα παιδιά

εκτίθενται σε αρκετές δραστηριότητες και τομείς, τους δίνεται η ευκαιρία λοιπόν να βιώνουν και έχουν εμπειρίες από πολλών ειδών τομείς, σχηματίζοντας μια ευρύτερη εικόνα σχετικά με τι ασχολίες που υπάρχουν και τους αρέσουν.

Ένα σημαντικό κομμάτι που δεν έχει αναφερθεί ακόμη, είναι το παιχνίδι στον εξωτερικό χώρο. Σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα HighScore τα παιδιά βγαίνουν έξω για τουλάχιστον 30 λεπτά, για να απολαύσουν τον καθαρό αέρα και να έχουν ελευθερία στις κινήσεις τους (HighScore, Home,2017). Σε αντίθεση, στο παιδαγωγικό κέντρο Tinytots τα παιδιά βγαίνουν στον υπαίθριο χώρο 90 λεπτά τουλάχιστον την ημέρα. Αυτό ίσως επηρεάζεται από την κουλτούρα των Δανών, που διατηρούν σε μεγάλο βαθμό την επαφή με τη φύση (Sandseter E. L., 2017). Όπως ορίζουν εξάλλου οι οδηγίες του κράτους, τα παιδαγωγικά κέντρα οφείλουν, να αφιερώνουν αρκετό χρόνο στη φύση και τα φυσικά φαινόμενα (Bulr.dk, 2017; Københavns Kommune, 2017). Ακόμη, στον εξωτερικό χώρο η ερευνήτρια παρατήρησε, πως τα παιδιά είχαν ευκαιρίες για παιχνίδι μίμησης, με προκλήσεις (risky play), ανάπτυξη φιλίας μεταξύ ηλικιών 3 έως 5 ετών περίπου, καλλιέργεια ικανοτήτων και ανάπτυξη του κοινωνικού, νοητικού, συναισθηματικού και κινητικού τομέα. Όπως αναφέρει η Sandseter (2012), τα παιδιά προτιμούν το παιχνίδι με πρόκληση, που περιλαμβάνει ως έναν βαθμό φόβο και παράλληλα ενθουσιασμό για το καινούργιο. Το παιχνίδι στον εξωτερικό χώρο αναπτύσσει ακόμη, τη δημιουργία και φαντασία του παιδιού, το προάγει σωματικά, συναισθηματικά, νοητικά και κοινωνικά (Sandseter E. B., 2012; Little, 2010; Whitebread, 2012). Παρακάτω αναφέρεται μια παρατήρηση, που πραγματοποίησε η ερευνήτρια στο παιδαγωγικό κέντρο Tinytots στον υπαίθριο χώρο.

Παιδί (8): Παίζει με την άμμο, χρησιμοποιώντας τα χέρια της σκάβει και γεμίζει τον κουβά και φτιάχνει κάστρο.

Παιδί (9)-(4): Γεμίζουν τους κουβάδες με νερό χρησιμοποιώντας φτυάρια (Το νερό είναι από τη βροχή που βρίσκεται σε λακούβες της ασφάλτου). Το μεταφέρουν και το ρίχνουν στην άμμο, παρατηρούν τι γίνεται με το νερό.

Παιδί (9)-(4)-(2): Το επαναλαμβάνουν ξανά όλοι μαζί, γεμίζουν τους κουβάδες και το μεταφέρουν στην περιοχή με την άμμο.

Παιδί(8): Παρατηρεί τα παιδιά (9-4) που παίζουν με το νερό. Αναφέρει πως θα φέρει νερό για το νησί της με τη βοήθεια ενός άλλου παιδιού. Γεμίζει ένα κουτί με νερό και το ρίχνει στην άμμο. Συμμετέχουν αλλά δύο παιδιά και παρατηρούν τι γίνεται όσο η άμμος απορροφάται.

Ένα άλλο θέμα που προβληματίσε την ερευνήτρια κατά τη διάρκεια των παρατηρήσεων της, ήταν η συχνότητα του αλφαριθμητισμού και των μαθηματικών. Ενώ δεν διδάσκονται αλλά ενθαρρύνονται και υποστηρίζονται στο αναλυτικό πρόγραμμα του HighScore, παρόλα αυτά το προσχολικό κέντρο Tinytots παρείχε 3 φορές την εβδομάδα τις παραπάνω δραστηριότητες. Το ερώτημα λοιπόν, που σχημάτισε η ερευνήτρια, είναι μήπως υπάρχει μια βιασύνη για τις ακαδημαϊκές ικανότητες των παιδιών και προετοιμασία για τις πρώτες τάξεις του σχολείου. Στο HighScore τονίζεται πως είναι σημαντικό οι ενήλικες να κατανοήσουν και να εστιάσουν στο τι προσπαθούν τα παιδιά να πουν, παρά στην ορθότητα αυτών που είπαν. Η ανάπτυξη της γλώσσας εξελίσσεται μεταξύ των αλληλεπιδράσεων των παιδιών και των ενηλίκων, που ακούν προσεκτικά, μοιράζονται τα ενδιαφέροντα τους και δε βιάζονται να διορθώσουν λάθη στο λεξιλόγιο, τη γραμματική ή τη σύνταξη. Σε ένα περιβάλλον πλούσιο σε συζητήσεις, οι επικοινωνιακές ικανότητες των παιδιών εξελίσσονται φυσικά και σε διαφορετικό βαθμό το κάθε παιδί (Epstein A. S., 2012). Στη Δανία, από την άλλη ο νόμος σχετικά με την προσχολική φροντίδα, τονίζει πως οι παιδικοί σταθμοί πρέπει να παρέχουν ένα περιβάλλον για τα παιδιά όπου προωθούν την ευημερία, την ανάπτυξη και τη μάθηση (Ringsmose, 2017).

Η στάση των παιδαγωγών προς τα παιδιά, πως αποθαρρύνουν ή ενθαρρύνουν αντίστοιχα, τις μη αποδεκτές ή αποδεκτές συμπεριφορές, καθώς και ο τρόπος που προάγουν τη μάθηση μέσα από τις δραστηριότητες

Κατά τη διάρκεια των παρατηρήσεων δόθηκε η ευκαιρία στην ερευνήτρια να παρατηρήσει φυσικές αντιδράσεις των παιδιών και πως οι παιδαγωγοί αντιδρούσαν και τις αντιμετώπιζαν. Στο σύνολο λοιπόν των παρατηρήσεων, κοινό χαρακτηριστικό των παιδαγωγών ήταν, πως είχαν άμεση αντιμετώπιση στις μη αποδεκτές συμπεριφορές. Εάν η συμπεριφορά ενός παιδιού ενοχλούσε τη ροή της δραστηριότητας, τότε η παιδαγωγός χωρίς αναβολή περνούσε το μήνυμα στο παιδί. Για να κατανοηθεί καλύτερα τι εννοούμε μη αποδεκτές συμπεριφορές, θα δοθούν ως παράδειγμα δύο από τις παρατηρήσεις που πραγματοποιήθηκαν στο παιδαγωγικό σταθμό Tinytots.

Θέατρο /Stars

Το παιδί (2) κουνά το χέρι και πεισμώνει που δεν επιλέχτηκε, δείχνοντας πως είναι θυμωμένος και διπλώνοντας τα χέρια. Η παιδαγωγός ανταποκρίνεται άμεσα αναφέροντας: «Έτσι περιμένεις όμορφα; Νομίζεις, πως έτσι θα σε διαλέξω;». Το παιδί (2) σταμάτα και κάθεται καλύτερα, γυρνά έπειτα την πλάτη. «Εάν δε θέλεις να συμμετέχεις μπορείς να πας να καθίσεις με την άλλη παιδαγωγό, αλλιώς εάν θέλεις να συμμετέχεις, θα γυρίσεις να σε βλέπουμε και θα ήθελα να είσαι χαμογελαστός». Τότε το παιδί γυρνά σιγά-σιγά και παρακολουθεί τη συνέχεια της δραστηριότητας.

Μουσική και κίνηση /Hearts

Ενώ παίζει η μουσική τα παιδιά κινούνται κυκλικά στο χώρο. Το παιδί (7), τοποθετεί επανειλημμένα το μουσικό όργανο της στο κεφάλι. Η παιδαγωγός ανταποκρίνεται στο παιδί (7), "Σταμάτα να βάζεις το μουσικό όργανο στο κεφάλι σου. Εάν δεν μπορείς να παίζεις κανονικά με το μουσικό όργανο, θα στο πάρω." Το παιδί (7) σταματά να το βάζει και συνεχίζει να χορεύει.

Όπως φαίνεται στις παραπάνω παρατηρήσεις, η παιδαγωγός στην πρώτη περίπτωση σταμάτησε με ήπιο τρόπο την αντίδραση του παιδιού, προκειμένου να ευχαριστηθούν όλοι τη δραστηριότητα αλλά και το ίδιο. Έτσι λοιπόν, του έδωσε δυο λύσεις, είτε να καθίσει με την παιδαγωγό είτε να συμμετέχει πρόθυμα και ευχάριστα στη δραστηριότητα. Στη δεύτερη περίπτωση, η παιδαγωγός αναφέρει στο παιδί, τις συνέπειες που πρόκειται να συμβούν, εάν συνεχίσει τη συμπεριφορά αυτή. Το παιδί γρήγορα σταματά τη συμπεριφορά αυτή και συμμετέχει με προθυμία στη συνέχεια.

Η άμεση αντιμετώπιση των παιδαγωγών προς τα παιδιά, έχει ως αποτέλεσμα να συνεχιστεί η δραστηριότητα ομαλά, χωρίς αναταραχές. Στη περίπτωση που μια συμπεριφορά συνεχίζεται μετά την προειδοποίηση, τότε η παιδαγωγός προχωρεί στο επόμενο κομμάτι, τις συνέπειες. Αυτό πραγματοποιείται, είτε με την απομάκρυνση ενός αντικείμενου από το παιδί, είτε με την απομάκρυνση του παιδιού από το χώρο της δραστηριότητας, σε σημείο βέβαια που να υπάρχει οπτική επαφή με το παιδί.

Ακόμη ένα κοινό χαρακτηριστικό μεταξύ των παιδαγωγών που καταγράφηκε στις παρατηρήσεις, είναι η υπομονή και επιμονή που διατηρούσαν. Σε καταστάσεις

λοιπόν, που συμμόρφωναν τα παιδιά για επανειλημμένες μη αποδεκτές συμπεριφορές (πχ. ουρλιάζει και δεν ακούει την παιδαγωγό), η παιδαγωγός δεν υποχωρούσε στο είδος και την απόφαση της τιμωρίας, παρά μόνο όταν έκρινε η ίδια, πως πέρασε το απαραίτητο χρονικό διάστημα. Σε ακραίες τέτοιες περιπτώσεις λοιπόν, όπου το παιδί μπορεί να έχει ξεσπάσματα θυμού ή προσπαθούσε να δοκιμάσει τα όρια των ενηλίκων, οι παιδαγωγοί με αποφασιστικότητα έδειχναν τα όρια τους και εξηγούσαν τις συμπεριφορές που δεν αποδέχονται στο παιδαγωγικό κέντρο.

Επιπρόσθετα, ένα χαρακτηριστικό που δεν παρατηρήθηκε σε όλες τις παιδαγωγούς και σε μικρή συχνότητα, ήταν ο διακριτικός τρόπος συμπεριφοράς. Στο σύνολο των παρατηρήσεων που πραγματοποιήθηκε, ήταν λίγες οι δραστηριότητες, όπου δε χρειάστηκε η παιδαγωγός να επέμβει, για να αντιμετωπίσει κάποια μη αποδεκτή συμπεριφορά. Το κοινό σε αυτές τις περιπτώσεις ήταν οι παιδαγωγοί που τις πραγματοποιούσαν. Δηλαδή, οι παιδαγωγοί είχαν την ικανότητα να «διαβάζουν» τα παιδιά, με τρόπο που απέφευγαν τις παρεξηγήσεις και τις συμπεριφορές που τυχόν ενοχλούσαν τη ροή της δραστηριότητας. Με τη λεπτότητα στη συμπεριφορά τους, προλάμβαναν τις παρεξηγήσεις που πιθανόν και να συνέβαιναν εάν η παιδαγωγός δεν αναγνώριζε και κατανοούσε τη συμπεριφορά των παιδιών. Σε αυτό ίσως συντελούσε η πρωτοτυπία και η μοναδικότητα των δραστηριοτήτων. Στις παρατηρήσεις λοιπόν, καταγράφηκαν δραστηριότητες, οι οποίες διατηρούσαν το ενδιαφέρον των παιδιών ως το τέλος, υπήρχε εναλλαγή παιχνιδιών μάθησης και δυσκολίας επιπέδου, όπου διαρκούσαν μικρό χρονικό διάστημα με αποτέλεσμα να μη κουράζονται.

Σχετικά με τις αποδεκτές συμπεριφορές οι παιδαγωγοί επιβράβευαν αρκετά συχνά τα παιδιά. Τέτοιες περιπτώσεις ήταν, όταν τα παιδιά σταματούσαν μια συμπεριφορά που επαναλάμβαναν συχνά, ή προσπαθούσαν να βελτιώσουν τη συμπεριφορά τους ή απαντούσαν σωστά σε μια ερώτηση. Στη συνέχεια, θα δοθούν παραδείγματα, από παρατηρήσεις που καταγράφηκαν στο προσχολικό κέντρο Tynyots.

Plan session/ Κομμάτι σχεδιασμού (PDR) Hearts:

Παιδί(9): Θέλω να είμαι περιοχή των παιχνιδιών (toy area), να παίζω ανθρώπους και αμάξια και κάστρο.

Παιδαγωγός: Μπράβο, ήταν τόσες πολλές λέξεις. Θέλεις να είσαι στη περιοχή των παιχνιδιών και να παίζεις με τους ανθρώπους, τα αυτοκίνητα και το κάστρο.

Παιδί(6): Θέλω να είμαι στα τραπέζια (tables area → παιχνίδια για λεπτή και αδρή κινητικότητα) και να συνεχίζω τις χάντρες που έκανα το πρωί.

Παιδαγωγός: Σε ευχαριστώ σήμερα που μιλάς κανονικά και δε τραβάς τις λέξεις.

Όπως φαίνεται στα παραπάνω παραδείγματα, η παιδαγωγός επιβραβεύει τα παιδιά για τη συμπεριφορά τους, δείχνοντας πως αναγνωρίζει την αλλαγή αυτή και πως της αρέσουν τέτοιου είδους συμπεριφορές. Ακόμη, στη πρώτη περίπτωση με το παιδί(9), η παιδαγωγός επαναλαμβάνει αυτά που ανέφερε το παιδί, με ορθό τρόπο. Σύμφωνα με το HighScore, ο διάλογος μεταξύ παιδιού και παιδαγωγού μπορεί να υποστηριχτεί και να επεκταθεί, χωρίς να ελέγχει τη συζήτηση ο ενήλικας. Αντί αυτού επαναλαμβάνει ή διευκρινίζει και επεκτείνει τα λόγια του παιδιού. Με αυτόν τον τρόπο ενθαρρύνει την επικοινωνία του παιδιού καθώς όταν επαναλαμβάνει και αντανακλά στα λόγια του παιδιού, επιβεβαιώνει ακόμη πως ο ενήλικας ακούει (Epstein A. S., 2012). Οι αποδεκτές συμπεριφορές επιβραβεύονται λεκτικά από τους παιδαγωγούς καθώς και από τα παιδιά με τη χρήση χεριών (thumbs up) δηλώνοντας μπράβο στους συμμαθητές τους.

Τέλος, ένα ακόμη χαρακτηριστικό που παρατήρησε η ερευνήτρια, ήταν πως σε κάποιες περιπτώσεις που τα παιδιά είχαν ταραχτεί συναισθηματικά, είτε από κάποια δυνατή πτώση ή μια κατασταση που δημιουργήθηκε μεταξύ παιδιών, η παιδαγωγός τα καθησύχαζε. Οι ενήλικες αναγνώριζαν τα συναισθήματα των παιδιών και βρισκόταν κοντά τους έως ότου το ίδιο το παιδί αισθανθεί έτοιμο να συνεχίσει το παιχνίδι ή κάτι άλλο. Εξίσου σημαντικό θεωρείται και από το αναλυτικό πρόγραμμα HighScore, η αναγνώριση του εύρους συναισθημάτων των παιδιών καθώς και η ονομασία αυτών. Οι ενήλικες είναι απαραίτητο, να αποδεχτούν τα συναισθήματα των παιδιών και να δώσουν προσοχή στις λέξεις, τις εκφράσεις του προσώπου και τις χειρονομίες τους (Epstein A. S., 2012). Ανάλογα με την περίπτωση οι παιδαγωγοί μπορεί να εκμεταλλευτούν την ευκαιρία αυτή προκειμένου να μάθουν τα παιδιά να είναι εμπαιθείς μεταξύ τους, όταν βλέπουν πως ένας συμμαθητής τους δεν είναι καλά.

Στόχοι και τομείς ανάπτυξης κάθε δραστηριότητας

Οι στόχοι των δραστηριοτήτων του παιδαγωγικού κέντρου Tinytots, εξαρτώνται αρχικά από το θέμα της εβδομάδας. Από αυτό καθορίζεται, ποιος είναι ο

στόχος της μάθησης σε κάθε δραστηριότητα, πχ. Αισθήσεις. Εκτός από το θέμα της εβδομάδας, οι στόχοι μπορεί να επηρεαστούν από τις εθνικές ημέρες, τις γνώσεις που έχουν τα παιδιά καθώς σε περίπτωση που δεν είναι προχωρημένες, ο στόχος θα είναι να γνωρίσουν βασικά στοιχεία. Σε αντίθεση με το κέντρο Tinytots όπου οι παιδαγωγοί δεν αποφασίζουν τα θέματα της εβδομάδας, οι παιδαγωγοί σε προσχολικά κέντρα της Δανίας παραμένουν ευέλικτοι σχετικά με τα καθημερινά πλάνα και οδηγίες του κράτους καθώς επιθυμούν οι καθημερινές δραστηριότητες να βασίζονται στα ενδιαφέροντα των παιδιών, προστατεύοντας το παιχνίδι (Kragh-Müller, 2017).

Όσον αφορά το πρωινό κύκλο, στόχος είναι τα παιδιά να έρθουν σε επαφή με βασικές καθημερινές έννοιες, όπως καιρός, ρούχα, ημέρες και μήνες καθώς και ονόματα παιδιών. Στον πρωινό κύκλο διακρίνεται ένα μοτίβο, στο οποίο τα παιδιά γνωρίζουν τι να περιμένουν μετά. Οι τομείς ανάπτυξης κυμαίνονται από κοινωνικό-συναισθηματικό, γλωσσικό, νοητικό και ελαφρώς κινητικό.

Έπειτα, ο στόχος του εξωτερικού παιχνιδιού είναι να έρθουν σε επαφή με το φυσικό στοιχείο και κυρίως να εσωτερικεύσουν την ενέργεια τους. Παράλληλα επιτυγχάνονται και άλλοι στόχοι σημαντικοί για του παιδαγωγούς όπως έχουν αναφέρει στις συνεντεύξεις. Τέτοιες είναι η ανάπτυξη φιλίας και συνεργασία, η ενδυνάμωση ικανοτήτων και η πρόκληση παιχνιδιού. Στο υπαίθριο παιχνίδι οι τομείς ανάπτυξης που εξασκούνται είναι κυρίως κινητικός, κοινωνικός συναισθηματικός και νοητικός. Όπως υποστηρίζουν σε έρευνες τους, οι Sandseter (2012) και Little (2010) το παιχνίδι στον εξωτερικό χώρο, ωθεί το παιδί να αναπτύξει τις κινητικές ικανότητες του, να μάθει να ελέγχει τις κινήσεις με βάση τις προηγούμενες εμπειρίες του. Με αποτέλεσμα το παιδί να αναπτύσσεται σωματικά, νοητικά, συναισθηματικά και κοινωνικά καθώς και ωθεί την ανάπτυξη της αυτοπεποίθησης, της περιέργειας και το θάρρος να ανακαλύψει νέες προκλήσεις (Sandseter E. B., 2012; Little, 2010).

Στη συνέχεια, ο στόχος των δραστηριοτήτων όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, δε μπορεί να είναι σταθερός, όπως ο πρωινός κύκλος και το παιχνίδι στον εξωτερικό χώρο. Γιατί λοιπόν, θα αναφερθούν σύμφωνα με τις παρατηρήσεις που πραγματοποιήθηκαν στο προσχολικό κέντρο Tinytots.

Τα μαθηματικά όπως είναι φανερό, έχουν στόχο να κατανοηθούν απλές έννοιες μαθηματικών, όπως σχήματα, αριθμοί από το 1 έως το 10 ή 20 για τις τάξεις stars ή hearts αντίστοιχα. Οι τομείς ανάπτυξης είναι κατά κύριο λόγο νοητικός, γλωσσικός και αισθητικός καθώς μπορεί να συνδυαστεί με εικαστικά.

Ο αλφαριθμητισμός έχει ως στόχο κυρίως την εκμάθηση ενός γράμματος. Η δραστηριότητα του αλφαριθμητισμού μπορεί να συνδυαστεί ξανά με εικαστικά, οπότε οι τομείς ανάπτυξης είναι νοητικός, γλωσσικός και αισθητικός.

Οι επόμενες δραστηριότητες, όπως η μουσική και κίνηση έχει ως σκοπό να αναπτυχθεί το λεξιλόγιο των παιδιών, με τη βοήθεια των τραγουδιών που εκτελώντας με την παράλληλη κίνηση του σώματος. Ετσι λοιπόν, τομείς ανάπτυξης είναι ο γλωσσικός, αισθητικός, νοητικός.

Τα καλλιτεχνικά αναπτύσσουν τους τομείς της αισθητικής, της γλώσσας και της κινητικότητας καθώς εμπλέκεται η καλλιέργεια της λεπτής κίνησης. Ο στόχος της δραστηριότητας αυτής επηρεάζεται σαφώς από το θέμα. Σε μια καταγραφή τα παιδιά ζωγράφιζαν σωσίβια, όπου το θέμα ήταν καλοκαίρι. Στόχος λοιπόν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί, η εκτενέστερη γνώση ενός θέματος, στη περίπτωση αυτή σχετικά με το σωσίβιο.

Έπειτα, η δραστηριότητα της επιστήμης, η οποία πραγματοποιούνταν μια φορά στις δυο εβδομάδες, σύμφωνα με τις παρατηρήσεις είχε ως στόχο τη γνώση εννοιών όπως όγκος, φάρδος, μήκος. Ετσι λοιπόν, τομείς ανάπτυξης ήταν ο νοητικός, γλωσσικός.

Η αρτοποιία που εξίσου πραγματοποιούνταν μια φορά στις δυο εβδομάδες, είχε ως σκοπό να γίνει εκμάθηση βασικών ικανοτήτων χειρισμού των χεριών. Όλα τα παιδιά μάθαιναν ενεργά, να κόβουν, να αλείφουν, να πασπαλίζουν. Οι τομείς λοιπόν ανάπτυξης ήταν κυρίως κινητικός και νοητικός.

Η δραστηριότητα του θεάτρου, πραγματοποιούνταν επίσης μια φορά στις δυο εβδομάδες. Μέσω του θεάτρου τα παιδιά ωθούνταν να εκφράζουν τη σκέψη τους, τα συναισθήματα τους, να αναπτύσσουν τη δημιουργία και φαντασία τους. με αποτέλεσμα το θέατρο να αναπτύσσει τον αισθητικό, κινητικό και γλωσσικό τομέα.

Τέλος, η τελευταία από τις δραστηριότητες που παρατηρήθηκε, ήταν η γιόγκα. Στόχος της δραστηριότητας αυτής ήταν πραγματοποιείται φυσική δραστηριότητα κατά την οποία τα παιδιά χαλαρώνουν και μαθαίνουν να εξασκούν τις αναπνοές τους. Μολονότι σύμφωνα με μια έρευνα, δεν έχει αποδειχθεί πως τα παιδιά προσχολικής ηλικίας, στην πραγματικότητα χαλαρώνουν μέσω της εξάσκησης γιόγκα, μπορούν βέβαια να επωφεληθούν από τη φυσική δραστηριότητα και την εξάσκηση αναπνοών (Lawson, 2014).

Συνεπώς, οι δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στο παιδαγωγικό κέντρο Tinytots, όπως είναι φανερό αναπτύσσουν πολύπλευρα το παιδί μέσω των δραστηριοτήτων, που έχουν σταθερή συχνότητα και επανάληψη. Τα παιδιά εκτίθενται σε αρκετές δραστηριότητες κάθε εβδομάδα με διαφορετικούς στόχους και τομείς

ανάπτυξης. Ακόμη, φαίνεται πως ο συνδυασμός των οδηγιών του κράτους της Δανίας με το αναλυτικό πρόγραμμα HighScore, προσφέρει αρκετά στοιχεία στα παιδιά. Δημιουργεί μια ισορροπία ανάμεσα στα δυο προγράμματα και προσθέτει εκεί, που είναι ελλιπές το ένα από αυτά. Τα παιδιά έρχονται σε επαφή με αρκετά στοιχεία που ορίζει το κράτος και το HighScore. Με δραστηριότητες και τμήματα του αναλυτικού προγράμματος HighScore αλλά και εκείνα που ορίζουν οι οδηγίες τους κράτους όπως η φύση και φυσικά φαινόμενα, πολιτιστικές αξίες και μορφές εκφράσεων. Τα κοινά σημεία μεταξύ τους είναι οι κοινωνικές δεξιότητες, το σώμα και κίνηση, η ανάπτυξη της γλώσσας και απώτερος σκοπός η ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών (HighScore, Home 2017; Bulp.dk, 2017; Københavns Kommune, 2017).

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η έρευνα αυτή πραγματοποιήθηκε με σκοπό την κατανόηση του της προσχολικής αγωγής της Δανίας καθώς και του αναλυτικού προγράμματος HighScore που ακολουθούσε το παιδαγωγικό κέντρο Tinytots, όπου η ερευνήτρια πραγματοποιούσε την πρακτική της. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσω της βιβλιογραφικής ανασκόπησης και την ποιοτική έρευνα που πραγματοποιήθηκε μέσω συνεντεύξεων σε τέσσερις ενήλικες και των παρατηρήσεων σε παιδιά του κέντρου Tinytots.

Από την προκείμενη έρευνα λοιπόν, μπορούν να εξαχθούν ορισμένες πληροφορίες σχετικά με την προσχολική αγωγή στη Δανία. Αρχικά, η εξέλιξη και ιστορία της προσχολικής αγωγής επηρεάστηκε σημαντικά από τον Friedrich Froebel καθώς όπως αναφέρθηκε διατηρεί έως και σήμερα την ονομασία børnehaver (κήποι των παιδιών) από την κοινωνία. Τη σημερινή ημέρα, η ύπαρξη παιδαγωγικών κέντρων είναι επιτακτική στο κράτος της Δανίας, εφόσον και οι δυο γονείς είναι εργαζόμενοι. Αυτό οδηγεί στις αξίες, που διατηρούν σήμερα οι Δανοί, την ισότητα, τη δημοκρατία, την ανεξαρτησία και την επαφή με τη φύση που διατηρούν σε μεγάλο βαθμό ως σήμερα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι βόρειες χώρες να είναι πιο ανεκτικές στα ρίσκα των παιδιών και να κατανοούν τα οφέλη στην ανάπτυξη του παιδιού.

Έπειτα, συζητήθηκε το αναλυτικό πρόγραμμα HighScore, που ακολουθεί το παιδαγωγικό κέντρο Tinytots, όπου και πραγματοποιήθηκε η έρευνα. Στο HighScore όπως αναφέρθηκε τα πιο σημαντικά τμήματα της ημέρας, είναι τα εξής: Plan- Do- Review, Small Group Time (SGT), Large Group Time (LGT). Το κοινό λοιπόν ανάμεσα στις οδηγίες του κράτους και το HighScore είναι η προσπάθεια να αναπτύξουν τα παιδιά αναπτύσσονται σε όλους τους τομείς.

Από την έρευνα λοιπόν, που πραγματοποίησε η ερευνήτρια, αναδέχθηκαν θέματα σχετικά με το HighScore, όπου κατά τη γνώμη των συμμετεχόντων το HighScore συνδυάζει τη δομή του με τις οδηγίες του κράτους και έτσι προσφέρει εμπειρίες και γνώσεις. Τόνισαν ακόμη τη σημαντικότητα και τα οφέλη τόσο του PDR (Plan-Do-Review) όσο και του παιχνιδιού στον εξωτερικό χώρο. Ο προβληματισμός της ερευνήτριας ήταν σχετικά με την εμπειρία και τη γνώση των ενηλίκων για το αναλυτικό πρόγραμμα HighScore. Καθώς κατά βάση οι γνώσεις τους προερχόταν από βιβλία και εκπαιδευτικά βίντεο.

Όσον αφορά σχετικά με τις παρατηρήσεις, αναδείχθηκαν οι ομοιότητες και οι διαφορές του παιδαγωγικού κέντρου με το αναλυτικό πρόγραμμα HighScore,

όσον αφορά την πραγμάτωση των PDR, SGT-LGT. Ακόμη, προβλήθηκε η διαχείριση της συμπεριφοράς των παιδιών και την υπόδειξη ορίων. Καθώς και η αναγνώριση συναισθημάτων του παιδιού και η ανάπτυξη της εμπάθειας. Ενώ μέσα από την καταγραφή των δραστηριοτήτων αναδείχτηκε το εύρος των εμπειριών που εκτίθενται τα παιδιά.

Το κέντρο Tinytots ενώ δεν ακολουθεί πλήρως το HighScore, έχει αφομοιώσει κάποια σημαντικά στοιχεία του, όπως το PDR, SGT-LGT, τα οποία τα έχουν προσαρμόσει για την ομαλή λειτουργία του κέντρου. Όπως έχουν συμφωνήσει δυο από τους συμμετέχοντες των συνεντεύξεων, είναι σημαντικό να υπάρχει ελαστικότητα στο πρόγραμμα και όπου αυτό χρειάζεται. Σύμφωνα με αυτό, προσπαθούν να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον, όχι ακολουθώντας απόλυτα το αναλυτικό πρόγραμμα HighScore αλλά εκείνο που βασίζεται στις ανάγκες τους και αποφέρει μια ολοκληρωμένη ανάπτυξη στα παιδιά.

Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Η επιλογή να ερευνηθεί ένα παιδαγωγικό κέντρο της Δανίας, ήταν κυρίως για τη λήψη πληροφοριών και δεδομένων που θα έριχναν φως στο χώρο της προσχολικής αγωγής στην Ελλάδα.

Σημαντικό είναι, να πραγματοποιηθεί έρευνα σε παιδαγωγικά κέντρα των βορειών χωρών και της Φινλανδίας, χωρίς την επιρροή των αναλυτικών προγραμμάτων προκειμένου να ληφθεί μια ολοκληρωμένη εικόνα του εκπαιδευτικού συστήματος της χώρας, η οποία θα μπορεί να αξιοποιηθεί στη Ελλάδα.

Με βάση τα αποτελέσματα που παρουσιάστηκαν, είναι αναγκαίο, να γίνουν περισσότερες έρευνες σχετικά με το παιχνίδι στον εξωτερικό χώρο συγκεκριμένα στην Ελλάδα καθώς και τον αποτελεσματικό τρόπο διαχείρισης της συμπεριφοράς των παιδιών. Παρά την πρόοδο που σημειώνεται στον τομέα αυτό, υπάρχουν ακόμα αρκετά να γίνουν, για την κατανόηση και πραγμάτωση ενός συστήματος βασισμένου στις ανάγκες του παιδιού και την ευημερία του. Επίσης, είναι απαραίτητο, να κατανοηθεί και να ερευνηθεί από την πλευρά των παιδαγωγών το υπαίθριο παιχνίδι και τα οφέλη στην ανάπτυξη του παιδιού. Κρίνεται αναγκαίο οι ενήλικες γενικότερα να ελαχιστοποιήσουν τους φόβους τους και να επιτρέψουν στα παιδιά να ανακαλύψουν τις δυνατότητες τους.

8. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η Ελλάδα σήμερα, είναι απαραίτητο να κατανοήσει την ανάγκη για αλλαγή στον τομέα τις προσχολικής αγωγής και να προσαρμόσει τα συστήματα των βόρειων χωρών στα δικά της δεδομένα.

Η παρούσα έρευνα μέσω της βιβλιογραφικής ανασκόπησης και της έρευνας ανέδειξε τα στοιχεία εκείνα που διαχωρίζουν τη Δανία στο χώρο της προσχολικής αγωγής. Πιο συγκεκριμένα ανέδειξε πως με τον συνδυασμό του αναλυτικού προγράμματος HighScore, ωθεί το παιδί να αναπτυχθεί ολοκληρωμένα, με βάση τις ανάγκες του παιδιού.

Ακόμη, προβλήθηκαν οι αξίες της Δανίας, η αυτοδιάθεση, η ισότητα και η δημοκρατία, που είναι βαθιά ριζωμένες στην κουλτούρα τους και είναι εξίσου σημαντικές στο προσχολικό κέντρο Tinytots. Η άμεση αντιμετώπιση μη αποδεκτών συμπεριφορών καθώς και η αναγνώριση των συναισθημάτων των παιδιών παίζει σημαντικό ρόλο.

Η πληροφόρηση και η γνώση των ενηλίκων, παιδαγωγών και γονέων είναι απαραίτητη για να γίνουν αλλαγές στην Ελλάδα. Οι πληροφορίες και τα αποτελέσματα που έχουν αναφερθεί στην πτυχιακή εργασία αυτή, είναι εκείνα που θα διαφωτίσουν τους ενδιαφερόμενους στην Ελλάδα, σχετικά με την εξέλιξη και τα στοιχεία εκείνα που διαχωρίζουν τη Δανία στον τομέα της προσχολικής αγωγής.

9. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- (2017, 08 13). Ανάκτηση 08 25, 2017, από <http://www.tinytots.dk/>:
<http://www.tinytots.dk/curriculum>
- Barblett, L. (2010). <http://www.earlychildhoodaustralia.org.au/>. Ανάκτηση Αύγουστος 16, 2017, από <http://www.earlychildhoodaustralia.org.au/our-publications/every-child-magazine/every-child-index/every-child-vol-16-3-2010/play-based-learning-free-article/>
- Blossfeld, H.-P. K. (2017). *Childcare, Early Education and Social Inequality An International Perspective*. UK: Edward Elgar.
- Commission/EACEA/Eurydice, E. (2015). *Early Childhood Education and Care Systems in Europe. National Information Sheets – 2014/15. Eurydice Facts and Figures*. Luxembourg: European Commission/EACEA/Eurydice.
- Danish Ministry of Social Affairs, M. o. (2000). *Early Childhood Education and Care Policy in Denmark – Background Report*. Copenhagen: The Ministry of Social Affairs in consultation with the Ministry of Education.
- Danish Ministry of Social Affairs, M. o. (2001). OECD Country Note. *Early Childhood Education and Care Policy in Denmark* (σ. 46). Copenhagen: OECD's Education Committee.
- Epstein, A. S. (2012). Cooperative play. Στο A. S. Epstein, *Social and Emotional Development*. Ypsilanti Michigan: HighScope Press.
- Epstein, A. S. (2012). Emotions. Στο A. S. Epstein, *Social and Emotional Development*. Ypsilanti, Michigan: HighScope Press.
- Epstein, A. S. (2012). General Teaching Strategies for Language, Literacy, and Communication. Στο A. S. Epstein, *Language, Literacy and Communication*. Ypsilanti, Michigan: HighScope Press.
- Epstein, A. S. (2012). Relationships. Στο A. S. Epstein, *Social and Emotional Development*. Ypsilanti Michigan: HighScope Press.
- Epstein, A. S. (2009). *Small-Group times to scaffold early learning*. Ypsilanti, Michigan: HighScope Press.
- Epstein, A. S. (2012). What is Language, Literacy and Communication? Στο A. S. Epstein, *Language, Literacy and Communication*. Ypsilanti Michigan: HighScope Press.
- Hanford, E. (2009). <https://www.americanpublicmedia.org/>. Ανάκτηση Αύγουστος 17, 2017, από <http://americanradioworks.publicradio.org/features/preschool/index.html>
- Heckman, J. J. (2010). *Program, The rate of return to the HighScope Perry Preschool*. Chicago, United States: Elsevier.
- High Scope. (n.d.). Ανάκτηση 10 2017, από <https://highscope.org/home>:
<https://highscope.org/letterlinks>

- Holt, N. (2010). *Bringing the High Scope Approach to your Early Years Practice* (Έκδοση 2 εκδ.). Abingdon, Oxon: Routledge.
- <http://www.tinytots.dk/>. (n.d.). Ανάκτηση 08 26, 2016, από <http://www.tinytots.dk/philosophy>
- <https://highscope.org/home>. (2017, Αύγουστος 18). Ανάκτηση 08 17, 2017, από <https://highscope.org/faq>
- <https://www.bupl.dk/>. (04, 12 2013). Ανάκτηση 09 2017, από https://www.bupl.dk/bupl/content.nsf/q-bupl2dk/paedagogik/laering/paedagogiske_laereplaner?OpenDocument
- Kazoocare. (2016, Μάιος 27). *Introduction to the time sampling observation technique*. Ανάκτηση Ιουνίου 2017, από <http://kazoocare.wix.com/earlyyearseducation>.
- Kernan, M. D. (2009, Ιούλιος 15). Being Confined within? Constructions of the Good Childhood and Outdoor Play in Early Childhood Education and Care Settings in Ireland. *Children & Society* .
- Københavns Kommune. (2017). <https://www.kk.dk/>. Ανάκτηση Σεπτέμβριος 2017, από <https://www.kk.dk/artikel/paedagogisk-kvalitet-i-dagtilbud-og-skole>
- Kousholt, D. (2011, Μαρτίου). Researching Family through the Everyday Lives of Children across Home and Day Care in Denmark. *Ethos* , σσ. σ.98-114.
- Kragh-Müller, G. (2017). The Key Characteristics of Danish/Nordic. Στο G. K.-M. Charlotte Ringsmose, *Nordic Social Pedagogical Approach to Early Years* (σ. 10). Switzerland: Springer.
- Lawson, M. L. (2014, Δεκέμβριος). Yoga as a Classroom Intervention for Preschoolers. *Journal of Occupational Therapy, Schools & Early Intervention* .
- Lester, S. R. (2010). Children's right to play: An examination of the importance of play in the lives of children worldwide. *Working Paper No.57. The Hague, The Netherlands: Bernard van Leer Foundation* .
- Lester, S. R. (2008). *Play for a Change*. Play England. London: National Children's Bureau.
- Lindqvist, W. D. (2017). The Role of Play in Danish Child Care. Στο G. K.-M. Charlotte Ringsmose, *Nordic Social Pedagogical Approach to Early Years* (σ. 96). Switzerland: Springer.
- Little, H. E. (2010, December 4). Risk, challenge and safety: implications for play quality and playground design. *Routledge* .
- Ringsmose, C. K.-M. (2017). How Positive Childhood Experiences Promote Children's Development of Democratic Skills in Denmark. Στο C. K.-M. Ringsmose, *International Perspectives on Early Childhood Education and Development*. Switzerland: Springer.
- Sandseter, E. B. (2012, Ιανουάριος 1). Restrictive Safety or Unsafe Freedom? Norwegian ECEC Practitioners' Perceptions and Practices Concerning Children's Risky Play. *Routledge* .

- Sandseter, E. L. (2017). Outdoor Education in the Nordic Region. Στο C. K.-M. Ringsmose, *Nordic Social Pedagogical Approach to Early Years*. Switzerland: Springer.
- Schweinhart, L. J. (2004). Ανάκτηση Αύγουστος 11, 2017, από <http://www.peeearlyyears.com/pdf/Research/INTERNATIONAL%20Early%20Years/Perry%20Project.pdf>
- Schweinhart, L. J. (2003). Benefits, Costs, and Explanation of the High/Scope Perry Preschool Program. *Meeting of the Society for Research in Child Development* (σ. 11). Tampa, Florida: High/Scope Educational Research Foundation.
- Smith, P. K. (2013). *Learning Through Play*. Montreal, Quebec: Encyclopedia on Early Childhood Development.
- Villadsen, J. W. (2017). The History of Children's Engagements. Στο G. K.-M. Charlotte Ringsmose, *Nordic Social Pedagogical Approach to Early Years* (σ. 45). Switzerland: Springer.
- Vogel, N. (2001). *Making the most of Plan- Do- Review* (2nd εκδ.). Ypsilanti, Michigan: HighScope Press.
- Weikart, L. J. (2008, Οκτώβριος 20). The High/Scope Perry Preschool Study. *Prevention in Human Services* , σσ. 109-132.
- Whitebread, D. B. (2012). *The importance of play: a report on the value of children's play with a series of policy recommendations*. Brussels, Belgium: Toys Industries for Europe.
- Ίσαρη, Φ. Π. (2015). *Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας - Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση*. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Αττική: ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ.

10. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ερωτήσεις Συνεντεύξεων:

1. Σε ποιο τομέα ήταν οι σπουδές σου?
2. Πόσα χρόνια έχεις εμπειρία στον τομέα των παιδαγωγικών?
3. Ποιοι είναι οι βασικοί σου στόχοι ως παιδαγωγός (προς τα παιδιά)? Για ποιο λόγο το πιστεύεις αυτό?
4. Μπορείς να μου αναφέρεις 2-3 χαρακτηριστικά που επιδιώκεις μέσα από τον τρόπο διαπαιδαγώγησης σου, να αναπτύξουν τα παιδιά?
5. Ο παιδικός σταθμός ακολουθεί το εκπαιδευτικό πρόγραμμα High Score. Τι γνωρίζεις για αυτό?
6. Τι θεωρείς πως προσφέρει το High Score στα παιδιά?
7. Τι προσφέρει το plan-do-review στην ανάπτυξη του παιδιού?
8. Σε τι στοχεύουν οι εβδομαδιαίες δραστηριότητες που κάνουν τα παιδιά? (music & movement, maths, literacy, arts, science, social studies, theater, baking and yoga)
9. Υπάρχει κάτι που θα πρόσθετες ή θα αφαιρούσες στις δραστηριότητες που κάνουν τα παιδιά και για ποιο λόγο?
10. Πως βοηθάνε το παιδί τα εβδομαδιαία θέματα που έχουμε, να ενισχύσει τις δεξιότητες του?
11. Ένα από τα βασικά στοιχεία του εκπαιδευτικού προγράμματος της Δανίας, είναι τα παιδιά να βγαίνουν έξω καθημερινά. Τι γνώμη έχεις για αυτό?
12. Ο συνδυασμός του High Score με τις εκπαιδευτικές οδηγίες της Δανίας πιστεύεις ότι δίνει πολλές επιλογές ή ότι περιορίζει το παιδί?
13. Πως θα περιέγραφες με δικά σου λόγια τι λέξη παιχνίδι/play? Τι πιστεύεις πως θα έπρεπε να είναι το παιχνίδι για τα παιδιά?
14. Πως θεωρείς ότι καθοδηγείς το παιδί κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού, ώστε να το εξερευνήσει ως ένα βαθμό μόνος του άλλα και να μη τα παρατήσει?

Μεταφρασμένα στην Αγγλική γλώσσα

1. Which was your field of studies?
2. How many years of experience do you have in the field of education?
3. What are your main goals as a pedagogue (towards children)? Why do you believe that?

4. Can you tell me 2 or 3 characteristics/features that you aim the children to develop, through your approach of pedagogy?
5. Tiny Tots Daycare is following the High Scope curriculum. What do you know about it?
6. What do you think that High Scope curriculum offers to the children?
7. What does the plan-do-review offer~~s~~ to the child's development?
8. What is the aim of the weekly activities that children do? (music & movement, moths, literacy, arts, science, social studies, theater, baking and yoga)
9. Is there anything that you would add or remove from the activities that children do and why?
10. How does the weekly activities~~s~~ strengthen the children's skills?
11. One of the main elements of the Danish educational system is that children have to go out every day. What do you think about that?
12. Does the combination of the High Scope curriculum and the guidelines of the Danish system, seem to give more choices or do they limit the child, in your opinion?
13. How would you describe, in your own words, what "play" is? What do you think that "play" should be for children?
14. How do you believe that you are guiding the child during the play, so that he/she can explore it, to a certain extent, by himself/herself and not give up?